

VIDZEMES PLĀNOŠANAS REĢIONA ATTĪSTĪBAS PROGRAMMA

2014 - 2020

Pirmā redakcija 1.0

2014. gada 10.novembris

Ievads	3
Esošās situācijas kopsavilkums	4
Stratēģiskā daļa	8
VĪZIJA 2030	8
VIDZEMES MĒRĶI	11
VIDZEMES STRATĒĢISKĀ MATRICA	14
SASAISTE AR CITIEM ATTĪSTĪBAS PLĀNOŠANAS DOKUMENTIEM	18
Prioritātes, mērķi un rīcības	19
STRATĒĢISKAIS VIRZIENS: CILVĒKS	19
1: Kvalitatīva, pieejama un daudzpusīga izglītība	19
1.1 Darba tirgus prasmju un uzņēmējspējas attīstība	19
2: Sociālā drošība un veselība	22
2.1 Veselība	22
2.2 Sociālā drošība	25
STRATĒĢISKAIS VIRZIENS: EKONOMIKA.....	27
3: Ilgtspējīga uzņēmējdarbības un inovāciju vide	27
3.1: Tematiskie tīklojumi un zināšanu pārnese	27
3.2 Efektīva uzņēmējdarbības atbalsta sistēma	30
4: Ilgtspējīga ekonomika.....	33
4.1: Energoplānošana un enerģijas pieejamība	33
4.2 Vietējo resursu efektīvāka un atkārtota izmantošana	35
STRATĒĢISKAIS VIRZIENS: TERITORIJA.....	38
5: Pieejams reģions.....	38
5.1 Sabiedriskais transports un ceļi	38
6: Vietu pievilcība	41
6.1: Ilgtspējīga un pievilcīga dzīves vide	41
6.2: Iesaistoša kultūrvide	43
HORIZONTĀLIE PRINCIPI	45
IEVIEŠANA	47
UZRAUDZĪBA UN IZVĒRTĒŠANA	47
Vispārējie attīstības rādītāji	48
Rīcības plāns	51
Pielikumi	52
1. SASAISTE AR CITIEM ATTĪSTĪBAS PLĀNOŠANAS DOKUMENTIEM	52

Ievads

Vidzemes plānošanas reģiona (VPR) Attīstības programma 2014.-2020.gadam ir reģionāla līmeņa vidēja termiņa teritorijas attīstības plānošanas dokuments. Attīstības programma nosaka reģiona vidēja termiņa attīstības prioritātes, sasniedzamos mērķus un rīcības, kas vērstas uz VPR Ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2014.-2030.gadam noteikto stratēģisko uzstādījumu īstenošanu.

Attīstības programma 2014.-2020.gadam izstrādāta atbilstoši spēkā esošo Latvijas Republikas normatīvo aktu prasībām, ievērojot likums un MK noteikumus, kas nosaka plānošanas reģionu teritorijas attīstības plānošanas dokumentu izstrādes nepieciešamību, kārtību un principus:

- Reģionālās attīstības likums;
- Attīstības plānošanas sistēmas likums;
- Teritorijas attīstības plānošanas likums;
- LR MK 16.07.2013. noteikumi Nr.402 „Noteikumi par plānošanas reģionu teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem”;
- LR MK 25.08.2009. noteikumi Nr.970 „Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā”.

VPR Attīstības programmas izstrāde uzsākta ar VPR Attīstības padomes 2012. gada 13. jūnija lēmumu Nr. 4 *“Par Vidzemes plānošanas reģiona attīstības programmas 2014.-2020. gadam izstrādes uzsākšanu un darba uzdevuma apstiprināšanu”*.

VPR Attīstības programmu veido stratēģiskā daļa, rīcību plāns un programmas ieviešanas un uzraudzības kārtība. Stratēģiskajā daļā noteiktas Vidzemes attīstības prioritātes, mērķi, to sasniegšanai veicamās rīcības un rādītāji. Rīcību plānā uzskaitītas vidēja termiņa rīcības, atbildīgie, iesaistītie un potenciālie finansējuma avoti. Ieviešanas un uzraudzības kārtība apraksta programmas ieviešanas un uzraudzības mehānismu, kā arī uzraudzības rādītājus.

VPR Attīstības programmu izstrādājusi VPR administrācija, iesaistot reģiona pašvaldību speciālistus, nozaru ekspertus un iedzīvotājus, kā arī konsultējoties ar nozaru ministrijām. VPR Attīstības programma veidota kā vidēja termiņa attīstības instruments, kura atbilstošs lietojums, kopīgi sadarbojoties nacionāla, reģionāla un vietējā līmeņa spēlētājiem, veicinās Vidzemes attīstību atbilstoši noteiktajiem ilgtermiņa stratēģiskajiem mērķiem.

01 Esošās situācijas kopsavilkums

Vidzeme ir Eiropas Savienības robežreģions, ko šķērso vairāki nozīmīgi starptautiskie transporta koridori, nodrošinot Vidzemei tiešus sakarus ar lielākajiem reģionu centriem kaimiņu valstīs - Tartu un Tallinu Igaunijā, un Pleskavu, Novgorodu un Sanktpēterburgu Krievijā. Ap šiem transporta koridoriem veidojas Baltijas jūras reģiona integrācijai nozīmīgas stratēģiskās attīstības zonas-VHB Zone Hanseatica attīstības koridors, Dienvidbaltijas loka attīstības koridors, kā arī VIA Baltica. Vidzemei nav tiešas pieejas ne Baltijas jūrai, ne tās ostām, nav arī lidostas.

Vidzemes priekšrocība ir robeža ar divām valstīm – Igauniju un Krieviju, pieredze pārrobežu sadarbībā, kas var tikt sekmīgi izmantota pārrobežu sadarbības projektu attīstīšanā un tranzīta pakalpojumu attīstībā.

Vidzemes reģions ir teritoriāli lielākais Latvijā, aizņemot 23,6 % no valsts teritorijas, taču ar vismazāko iedzīvotāju skaitu un blīvumu (14,4 cilvēki uz kvadrātkilometru). 2014.gadā Vidzemē dzīvoja 220 280 jeb 10,1% Latvijas iedzīvotāju.

Gan telpiski, gan funkcionāli Vidzemes plānošanas reģions ir cieši saistīts ar Rīgas plānošanas reģionu, ņemot vērā piekļuvi Vidzemes jūrmalai un ostām, un saikni ar galvaspilsētu kā valsts administratīvo centru un transporta mezglu.

Salīdzinot ar 2007.gadu, [iedzīvotāju skaits](#) Vidzemes plānošanas reģionā ir samazinājies par 7,51% jeb 17,85 tūkstošiem cilvēku. Iedzīvotāju skaita samazināšanās vērojama visos reģiona novados un attīstības centros. Divās trešdaļās visu novadu iedzīvotāju skaits ir samazinājies vairāk kā vidēji reģionā, un nevienā no novadiem iedzīvotāju skaita kritums nav mazāks par Latvijas vidējo rādītāju

(4,22%). Tikai sešos no 131 reģiona pagastiem iedzīvotāju skaits ir pieaudzis vai saglabājies nemainīgs. Iedzīvotāju skaita kritums ir zemāks par reģiona vidējo rādītāju 75 pagastos, tostarp 11 no tiem kritums ir lielāks par 10%. Divpadsmit no kopumā 15 novadu attīstības centriem iedzīvotāju skaits ir samazinājies par vairāk kā 10%.

Iedzīvotāju *vecumstruktūra* liecina, ka Vidzemes reģionā ir viens no zemākajiem iedzīvotāju īpatsvaram darbības vecumā Latvijā (62,8%); vēl zemāks rādītājs ir tikai Kurzemes reģionam. Arī nākotnes darbaspēka - bērnu un jauniešu – īpatsvars ir zems (14%); vēl zemāks rādītājs konstatēts tikai Latgales reģionā. Visstraujāk augošā vecuma grupa reģionā ir pensijas vecuma iedzīvotāji (iedzīvotāji, kas vecāki par 65 gadiem), savukārt, visstraujāk rūkošā – jaunieši vecumā no 15-29 gadiem.

Vidzemes reģionā, salīdzinot ar citiem reģioniem, ir visaugstākais iedzīvotāju ar arodizglītību īpatsvars (35,35%), viszemākais iedzīvotāju ar vispārējo vidējo *izglītību* īpatsvars (22,47%). Salīdzinoši daudz iedzīvotāju ar pamatizglītību (22,93%) un augstāko izglītību (18,98%). Saskaņā ar tautas skaitīšanas datiem 2011.gadā Vidzemes plānošanas reģionā bija viszemākais jaunākās paaudzes iedzīvotāju (30-34 gadu vecumā) īpatsvars ar augstāko izglītību, kas ievērojami atpaliek no Latvijas vidējā rādītāja.

Vidzemes reģionā ir zemākā *ekonomiski aktīvo* iedzīvotāju proporcija kopējā reģiona iedzīvotāju struktūrā. Nodarbinātības līmenis Vidzemes reģionā iedzīvotājiem vecumā no 15 līdz 74 gadiem ir salīdzinoši zems (53,3%), apsteidzot tikai Latgales reģionu. Vidzemē ir visaugstākais ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju īpatsvars (38,7%). Vecuma grupā no 15 līdz 64 gadiem Vidzemes reģionā bija nodarbināti 61,1% iedzīvotāju, kas ievērojami atpaliek no Eiropa 2020 noteiktajiem kvantitatīvajiem mērķiem (75%).

Bezdarba līmenis Vidzemes plānošanas reģionā 2014.gada sākumā ir salīdzinoši augsts (8,5%), tomēr zemāks kā Latgales (14,6%) un Kurzemes reģionā (9,1%). Reģionā ir otrs augstākais ilgstošo bezdarbnieku īpatsvars (38,2%), kas pārsniedz Latvijas vidējo rādītāju.

Vidzemes reģionā *nabadzības riska indekss* jau ilgstoši ir viens no augstākajiem Latvijā. 2007.-2012.gadā Vidzeme šajā rādītājā ir atpalikusi vienīgi no Latgales, bet 2012. gadā pat to apsteidza. Vidzemes reģionā ir viena no zemākajām *vidējām darba samaksām* Latvijas reģionu vidū (410 euro neto); zemāka darba samaksa ir tikai Latgales reģionā. Gandrīz trešo daļu (29,8%) Vidzemes iedzīvotāju ienākumu veido sociālā palīdzība un pabalsti. Salīdzinot ar 2007.gadu sociālās palīdzības un pabalstu radīto ienākumu īpatsvars ir pieaudzis par 10%.

Ņemot vērā sabiedrības novecošanos, neinfekciju slimības ieņem aizvien nozīmīgāku vietu gan mirstības, gan saslimstības rādītāju vidū Vidzemes reģionā. Salīdzinot ar citiem Latvijas reģioniem un Latvijas kopējie rādītājiem, Vidzemes reģionā ir otrā augstākā *mirstība* no sirds un asinsvadu slimībām pēc Latgales reģiona. Pēdējos gados Vidzemes reģionā strauji ir pieaugusi mirstība no ļaundabīgiem audzējiem. Vidzemes reģionā *saslimstība ar psihiskiem un uzvedības traucējumiem* ir viena no zemākajām starp Latvijas reģioniem. Vidzemes reģionā un arī Latvijā kopš 2008.gada ir samazinājies *iedzīvotāju skaits uz vienu praktizējošo ārstu*. Tajā pašā laikā Vidzemes reģionā 2012.gadā uz vienu praktizējošo ārstu bija 454 iedzīvotāju, kas ir gandrīz par 150 iedzīvotāju vairāk kā vidēji Latvijā kopā.

Vidzemes reģionā saražotais *iekšzemes kopprodukts* 2011.gadā bija ir 1,378 milj. EUR jeb 6,8% (tradicionāli vismazākais īpatsvars valsts ekonomikā salīdzinot ar citiem Latvijas reģioniem). Latvijas reģionu konkurencē Vidzemē ir viszemākā pievienotā vērtība – 1,235 milj. EUR, kas ir tikai 6,8% no Latvija saražotās pievienotās vērtības. Pievienotā vērtība uz vienu nodarbināto Vidzemes reģionā ir augstāka par vidējo rādītāju valstī, tomēr tā atpaliek no Kurzemes un Zemgales reģioniem.

Vidzemei kopumā raksturīga agrārā ekonomiskā struktūra ar zemu *pievienoto vērtību* un nelielu inovatīvo uzņēmumu īpatsvaru. Vidzemes reģionā ir salīdzinoši augsts primārās nozares īpatsvars kopējā pievienotā vērtībā (15,8%). Ražošanas sektora īpatsvars pievienotajā vērtībā ir tuvu vēlamajam, taču jāpalielina augsto un vidējo tehnoloģiju ražošana, lai tā veidotu 50% pievienotās vērtības ražošanā. Vidzemes reģionā dominē apstrādes rūpniecība, primārās nozares (lauksaimniecībā, mežsaimniecība un zivsaimniecība), vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība, valsts pārvaldes un operācijas ar nekustamo īpašumu.

Vidzemes plānošanas reģionā ir salīdzinoši augsts tirgus sektora *ekonomiski aktīvo vienību skaits* uz 1000 iedzīvotājiem, apsteidzot visus citus Latvijas reģionus, izņemot Rīgas pilsētu. Arī komercsabiedrību skaits uz 1000 iedzīvotājiem reģionu konkurencē Vidzemes reģionā ir augsts, to apsteidz tikai Pierīga. Uzņēmējdarbība reģionā ir vērsta uz valsts un reģionālā līmeņa attīstības centriem un to apkārtni. Lielākā daļa uzņēmumu atrodas ap lielāko pilsētu teritorijām un lielajās pilsētās - Valmierā, Cēsīs un Smiltenē.

Vidzeme ir viens no *mežainākajiem* Latvijas reģioniem - 55,3% teritorijas aizņem mežs. Tas rada perspektīvu attīstīt kokapstrādi, kur iespējams ražot arī produkciju ar augstu pievienoto vērtību. Salīdzinot ar citiem Latvijas reģioniem, Vidzemē ir viduvējs daudzums būvmateriālu izejvielu krājumu (74 034 tūkst. m³) un kūdras (25 702 tūkst. t). Būvmateriālu izejvielu krājumu ziņā reģionu būtiski apsteidz Kurzemes un Zemgales reģioni. Savukārt kūdras krājumu ziņā Vidzemes reģions seko Pierīgai un Latgales reģionam, kur kūdras krājums ir lielāks. Saistībā ar reģiona resursu efektīvāku izmantošanu, VPR ir attīstības iespējas bioloģiski noārdāmo atkritumu pārstrādē.

Vidzemes reģionā ir salīdzinoši augsta *vides kvalitāte*, kas ir nozīmīga vērtība gan reģionālajā, gan nacionālajā līmenī. Salīdzinājumā ar daudziem reģioniem pasaulē un Eiropas valstīs, reģionā ir saimnieciski neskartāka vide, stabilāks ekosistēmu līdzsvars un zemāks vides piesārņojums.

Valsts un pašvaldību *autoceļu blīvums* Vidzemes reģionā ir salīdzinoši neliels – 719 km uz 1000 km², salīdzinot ar vidējo rādītāju valstī 783 km uz 1000 km². Tomēr jāņem vērā reģiona apdzīvotības zemais blīvums, kā dēļ plašāk sazarots autoceļu tīkls var nebūt nepieciešams. Ņemot vērā zemo apdzīvotības līmeni Vidzemes reģionā, reģiona iedzīvotājiem jābūt gataviem mērot lielākus attālumus līdz darbavietai. Dati apliecina, ka reģionā ir viens no augstākajiem *svārstmigrējošo darbinieku* īpatsvaram (30,4%) valstī. Kopumā Vidzemes reģionā ir salīdzinoši labāka interneta pieejamība nekā citos Latvijas reģionos, izņemot Rīgu un Pierīgu.

Vidzemes reģionā ir salīdzinoši augsts *nevalstisko organizāciju* skaits uz 1000 iedzīvotājiem (4,9 NVO uz 1000 iedzīvotājiem); augstāki rādītāji redzami tikai Rīgai un Kurzemes reģionam. Augsta NVO koncentrācija ir pozitīvs rādītājs, jo apliecina iedzīvotāju sadarbības potenciālu kopīgu mērķu sasniegšanai.

Stiprās puses, vājās puses, iespējas un draudi (SVID)

Stiprās puses

Augsts iedzīvotāju ar augstāko izglītību īpatsvars attīstības centros, visaugstākais iedzīvotāju ar arodizglītību īpatsvars starp reģioniem
Augstākais radošās šķiras īpatsvars ārpus Rīgas metropoles reģiona
Augsts svārtsmigrējošo iedzīvotāju īpatsvars
Attīstīta IT infrastruktūra reģionā – jo sevišķi pilsētās
Ainaviska un kvalitatīva dzīves vide – speciālistu piesaistes faktors
Pieejama infrastruktūra un brīvas teritorijas ražošanas attīstībai gan lauku, gan pilsētu teritorijās
Pamata publiskā infrastruktūra attīstības centros ir sakārtota
Degradēto teritoriju un neizmantotās ražošanas infrastruktūras potenciāls ražošanas attīstībai
Noieta tirgus centros – ir vietējais patērētāju tirgus reģiona mazajiem ražotājiem
Vidzemes augstskolas potenciāls – ViA kā sadarbības partneris uzņēmumiem: zināšanu un ekspertīzes pārneses iespējas tautsaimniecībā
Ekoloģiski tīra vide, augsts bioloģiskās daudzveidības līmenis, liela ainavu daudzveidība, unikālas kultūrvēsturiskās vērtības un tradīcijas.
Blīvs autoceļu tīkls, atrašanās tranzīta koridoru tuvumā, funkcionējoša dzelzceļa esamība, attīstīts sabiedriskā transporta tīkls
Maģistrālā gāzes vada pieejamība
Ģeogrāfiski izdevīga atrašanās vieta un laba aizsniedomamība

Iespējas

Attīstības centri – zināšanu un speciālistu piesaistes punkti, noieta tirgus reģiona ražotājiem un pakalpojumu sniedzējiem
Pārrobežu sadarbība
Atbalsts tradicionālo ražošanas nozaru uzņēmumiem un lauku saimniecībām, lai nodrošinātu plašu iedzīvotāju skaita nodarbinātību
Centru - lauku teritoriju dzīves vides sinerģija (vienots dzīves vides piedāvājums speciālistiem)
Uzņēmumu, Vidzemes augstskolas, pašvaldību, reģiona administrācijas sadarbība uzņēmējdarbības vides attīstīšanā reģionā
Izmaksu mazināšana, realizējot energoefektivitātes pasākumus
Centru un lauku teritoriju ciešāka integrācija – ražošanas, noieta, mārketinga tīklu attīstīšana.
Ainavas kā reģiona attīstībai būtisks potenciāls
Augsts attālinātā darba attīstības potenciāls
Uz cilvēku vajadzībām veidotu pakalpojumu pieejamība
Vienota reģiona zīmolvēde - mērķēta komunikācija ar mērķa grupām

Vājās puses

Mazs apdzīvotības blīvums un iedzīvotāju skaits, iedzīvotāju novecošanās un skaita sarūkšana
Iedzīvotāju novecošanās nākotnē palielinās nepieciešamību pēc sociālajiem pakalpojumiem un veselības aprūpes un sociālajiem pabalstiem
Iedzīvotāju izglītības, prasmju un profesiju piedāvājuma neatbilstība darba tirgus kvalitātes un strukturālām prasībām.
Aizplūstoši cilvēkresursi – nepietiekams darbaspēks. Izglītota un kvalificēta darbaspēka aizplūšana no reģiona.
Zemi vidējie ienākumi
Infrastruktūras zemā kvalitāte – ceļu tīkls ir ar zemu kvalitāti, rada papildus izmaksas gan pašvaldībām, gan uzņēmumiem.
Reģiona ekonomikas strukturālā dominē nozares ar zemu pievienoto vērtību
Ražošanas un pakalpojumu koncentrācija lielākajos centros, neatīstīta un maz apdzīvota nomaļos un pierobežās.
Statistikas un informācijas trūkums par uzņēmumiem un to darbību
Nepietiekama pārvaldes kapacitāte un zināšanu trūkums par uzņēmumiem, nišām, attīstības potenciāliem, galvenajiem eksporta partneriem
Sadrumstalots vietas mārketinga
Piesārņojuma riski degradētajās teritorijās
Maza uzņēmumu sadarbība – netiek izmantots sadarbības un specializācijas potenciāls
Dzelzceļa infrastruktūras samazināšanās
Nepietiekami attīstīta velo infrastruktūra
Maza telekomunikāciju un interneta pieejamība lauku teritorijās
Sabiedriskā transporta pieejamība ir nepietiekama
Nepietiekošas elektroapgādes jaudas, nestabilitāte, augstas pieslēguma izmaksas
Liels attālums starp teritorijām – zems apdzīvotības blīvums

Draudi

Iedzīvotāju skaita samazināšanās un cilvēkresursu kvalitātes pazemināšanās;
Ekonomiskās aktivitātes pazemināšanās;
Reģiona konkurētspējas pazemināšanās;
Ienākumu pazemināšanās un nabadzības riska pieaugums
Dzīves kvalitātes pazemināšanās, īpaši lauku un attālinātu teritoriju iedzīvotājiem
Pakalpojumiem koncentrējoties tikai centros
Darbaspēka skaitliskā un kvalitatīvā potenciāla pazemināšanās
Valsts iestāžu centralizācija
Finansējuma samazinājums infrastruktūrai
Ceļu un sakaru infrastruktūras stāvokļa turpmāka pasliktināšanās
Esošo dzelzceļa līniju slēgšana

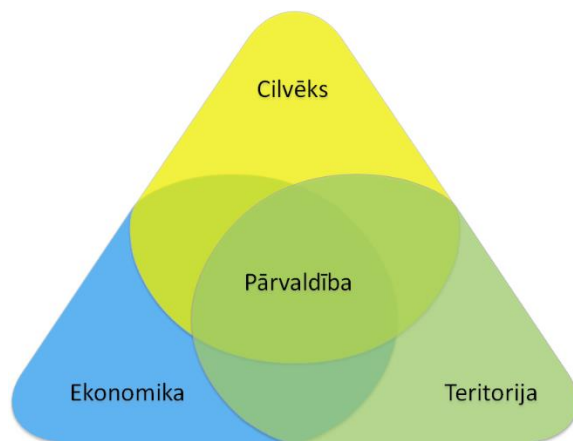
02 Stratēģiskā daļa

VĪZIJA 2030

Vidzeme ir talantīgus un darbīgus cilvēkus piesaistošs, labi savienots, iekšēji integrēts un drošs reģions, kas spēj elastīgi piemēroties izaicinājumiem, ir konkurētspējīgs un tiecas uz izcilību noteiktās jomās.

Vidzemes vīzija balstās uz trim, savstarpēji saistītiem, stratēģiskiem virzieniem – CILVĒKS, EKONOMIKA, TERITORIJA, kuri balstās uz labas pārvaldības risinājumiem:

CILVĒKS	vesels, darbīgs, talantīgs un drošs
EKONOMIKA	konkurētspējīga, izcila noteiktās nišās un spēj piemēroties izaicinājumiem
TERITORIJA	labi savienota un iekšēji integrēta
PĀRVALDĪBA	uz sadarbību, zināšanu pārnesi un specializāciju vērsta

Lai reģionā dzīvotu talantīgi, darbīgi un droši **IEDZĪVOTĀJI**, būtiska nozīme ir kvalitatīvas un daudzpusīgas izglītības pieejamībai, savlaicīgai un pieejamai veselības aprūpei un sociālās drošības sistēmai.

2030.gadā visā reģionā iedzīvotājiem jebkurā vecumā ir *pieejama kvalitatīva un daudzpusīga izglītība*. Izglītības saturs atbilst nacionālajām un globālajām attīstības tendencēm un ir pieskaņots reģiona specializācijai. Neskatoties uz to, ka samazinās iedzīvotāju skaits darba spējas vecumā, izglītības sistēma un darba tirgus reaģē elastīgi. Izglītība ir pieejama visas dzīves garumā, lai iedzīvotāji varētu iegūt jaunas prasmes. Samazinājies to bērnu skaits, kuri priekšlaicīgi pamet mācību iestādes. Mazinājušies šķēršļi izglītības pieejamībai. Vidzemes reģionā ir palielinājies iedzīvotāju skaits ar augstāko izglītību, izlīdzinot atšķirības ar citiem reģioniem. Izglītības process balstās uz inovatīvām mācību metodēm, veicinot darbam nepieciešamo prasmju apguvi, radošumu un uzņēmējspējas. Iedzīvotāji ir motivētāki kļūt ne tikai par darba ņēmējiem, bet arī darba devējiem.

2030.gadā visā reģionā ikvienam iedzīvotājam ir savlaicīgi pieejami kvalitatīvi, uz agrīno diagnostiku vērsti *veselības un sociālie* pakalpojumi. Iedzīvotāji ir vairāk vērsti uz veselības problēmu savlaicīgu risināšanu. Darbojas efektīga, regulāra un ikvienam pieejama veselības profilakses sistēma. Sabiedrībā tiek piekopts veselīgs dzīves veids, kas samazina slodzi uz veselības aprūpes sistēmu. Veselības un sociālie pakalpojumi ir vairāk pieskaņoti konkrētu vecuma grupu vajadzībām un iedzīvotāji kopumā jūtas drošāki par veselības pakalpojumu pieejamību. Sociālās iekļaušanās un aprūpes jautājumi reģionā tiek risināti koordinēti. Uzlabojusies arī sociālo pakalpojumu organizācija reģiona līmenī.

Lai reģiona **EKONOMIKA** kļūtu konkurētspējīgāka, izcila noteiktās nišās un spētu labāk piemēroties apkārtējiem izaicinājumiem, svarīgi ir uzlabot uzņēmējdarbības un inovāciju vidi

reģionā, kā arī mazināt reģionālās ekonomikas ievainojamību. Tāpēc jāvirzās pretim ilgtspējīgas ekonomikas modelim, kas balstīts uz cilvēka, planētas resursu un peļņas principu līdzsvaru.

2030.gadā Vidzemes reģionā ir pieaugusi iedzīvotāju nodarbinātība un apmierinātība ar *uzņēmējdarbības, investīciju un inovāciju vidi*. Uzņēmējiem ir pieejami dažādi atbalsta instrumenti, kas ļauj ātrāk un efektīvāk attīstīt un uzlabot dažādus produktus un pakalpojumus un virzīt tos tirgū. Tā rezultātā ir pieaudzis reģionā radītu vietējā un ārējos tirgos konkurētspējīgu produktu un pakalpojumu īpatsvars. Ir uzlabojusies sadarbība starp uzņēmējiem, izglītības un zinātnes institūcijām un publisko sektoru, par ko liecina sekmīga starpnozaru un tematisku tīklojumu darbība un inovatīvu produktu un pakalpojumu īpatsvara pieaugums reģiona specializācijas jomās. Pieaugusi reģiona uzņēmēju aktivitāte tirgus ārpus Vidzemes, jo īpaši starptautiskajos tirgos. Vietējie uzņēmumi ir ciešāk integrēti globālajās vērtību ķēdēs, īpaši tajos reģionos, ar kuriem Vidzemes reģions ir izveidojis labas partnerattiecības.

2030.gadā ir pieaugusi reģiona *ekonomikas ilgtspēja*. Palielinājies tādu uzņēmumu skaits, kuri attīsta jaunus pakalpojumus, tehnoloģijas un produktus, efektīvi un ilgtspējīgi izmantojot vietējos resursus. Vairāk uzņēmumu īsteno ilgtspējīgu, videi draudzīgu un sociāli atbildīgu uzņēmējdarbību. Pašvaldības uzlabo kompetenci ilgtspējīgā resursu izmantošanā un apsaimniekošanā. Ir palielinājusies reģiona spēja reaģēt uz klimata pārmaiņām. Reģionā ir ieviesti ilgtspējīgas energoplānošanas principi uzņēmumos un pašvaldībās, kas vērsti uz energoefektivitāti. Ir pieejamas dažādas atjaunojamo energoresursu izmantošanas iespējas. Arvien vairāk reģiona iedzīvotāji, uzņēmēji un pašvaldības ikdienā pareizi izmanto piemērotus energoefektivitātes risinājumus. Ir uzlabojusies reģiona dabas kapitāla pārvaldība.

Vidzemes plānošanas reģions **TERITORIJAS** ziņā ir vislielākais no Latvijas reģioniem. Tomēr tajā ir zemākais iedzīvotāju blīvums un attālumi starp mazākajām apdzīvotajām vietām un daudzajām viensētām ir salīdzinoši lieli. Vairāk kā pusi reģiona teritorijas klāj meži. Saglabājusies augsta vides kvalitāte, ekosistēmu līdzsvars un zemāks vides piesārņojums. Aizsargājamās dabas teritorijas un objekti ir neatņemama Vidzemes reģiona vērtība. Tomēr lauku reģionam raksturīgā vide un ainava ir arī saimnieciski pievilcīga, tādēļ būtiska nozīme ir pieejamībai, kvalitatīvai transporta un sakaru infrastruktūrai, kā arī sabiedriskā transporta sistēmai. Mūsdienās pieeja pakalpojumiem, resursiem, tirgiem un zināšanām atkarīga no ceļu un datu pārvades savienojumu kvalitātes. Lai palielinātu teritorijas pievilcību jāveic mērķtiecīgi risinājumi ilgtspējīgas un pievilcīgas dzīves vides nodrošināšanai.

2030.gadā *pieejamība* pakalpojumiem un apdzīvojumu centriem ir uzlabojusies pateicoties inteliģentajām transporta sistēmām un citiem inovatīviem pakalpojumu risinājumiem. Investīcijas ceļu infrastruktūrā ir kļuvušas izsvērtākas un kvalitatīvākas. Katrs apdzīvojuma centrs ir nodrošināts ar vismaz vienu kvalitatīvu autoceļu savienojumu ar augstākas nozīmes centru. Visā teritorijā ir iespējams izmantot kvalitatīvus un ātrus sakarus, kas iedzīvotājiem ļauj strādāt no mājām, sabiedriskajā transportā, sniegt un saņemt attālinātus pakalpojumus. Vidzemes lielāko pilsētu un centru apkārtnē ir pieaugusi ikdienas velomobilitāte.

2030.gadā Vidzemes reģions Latvijā un ārpus tās asociējas kā *pievilcīga dzīves vide* ar kvalitatīvu pakalpojumu pieejamību, kvalitatīvu uzņēmējdarbības vidi un brīvā laika pavadīšanas iespējām. Reģionā pārdomāti tiek izmantoti kultūras un dabas kapitāla potenciāls. Lai arī reģiona kopējais iedzīvotāju skaits ir samazinājies, tomēr proporcionāli ir pieaudzis tādu pastāvīgo iedzīvotāju skaits, kuri ir izvēlējušies dzīvot reģionā pateicoties šeit pieejamajai pievilcīgajai lauku un reģiona pilsētu videi ar labām mobilitātes iespējām un kvalitatīviem pakalpojumiem. Reģionā ir pieejami kompleksi pakalpojumi dažādām iedzīvotāju grupām, kas tiek sniegti izmantojot jaunākās tehnoloģiskās iespējas. Reģiona iedzīvotāji ir sociāli atbildīgi un aktīvi, izrāda interesi un iesaistās kopienu dzīvē.

2030.gadā reģionā ir ieviesti efektīvi un inovatīvi uz reģiona teritoriju specifiku vērsti publiskās PĀRVALDĪBAS risinājumi. Palielinājusies pārvaldes institūciju veiktspēja ieviešot uz pierādījumiem

balstītus un uz rezultātiem orientētus risinājumus. Par ierastu praksi kļuvusi dažādu iesaistīto pušu un institūciju kopā aicināšana kopīgai darbībai un to sadarbība, veidojot saskanīgus risinājumus un vienojoties par kopīgu pozīciju dažādos jautājumos. Reģiona pilsētas aktīvi sadarbojas gan ar Rīgu un Tartu, gan viena ar otru, gan ar apkārtējām lauku teritorijām, pakalpojumu un darba spēka mobilitātes nodrošināšanā. Reģionā un pašvaldībās zīmolvēde tiek plānota ilgtermiņā un zīmoli ir saskaņoti ar ekonomiskās attīstības stratēģiju un orientēti uz konkrētām mērķa grupām. Reģionālajā līmenī tiek stimulēta attīstībai vajadzīgu zināšanu sistemātiska uzkrāšana un pārnese.

HORIZONTĀLIE PRINCIPI

Turpmākajos 15 gados Vidzeme īpaši ir attīstījusi pētniecību un inovācijas vietējā biznesa vajadzībām jomās, kur reģionam ir visaugstākais VIEDĀS SPECIALIZĀCIJAS¹ potenciāls.

2030.gadā šajās jomās reģionā vērojama uzņēmējdarbības attīstība, norit sadarbība starp pētniekiem, uzņēmējiem un izglītības iestādēm. Reģiona tradicionālajās nozarēs tiek *veicināta augstākas pievienotās vērtības produktu (t.sk. nišas produktu) ražošana*, īpaši augstas pievienotās vērtības koksnes izstrādājumu, veselīgas pārtikas un dzērienu, rekreācijas un ilgtspējīga tūrisma jomās. *Ar esošo specializāciju saistītās jomās tiek attīstīta uzņēmējdarbība*, īpaši attiecībā uz rehabilitācijas un veselības aprūpes pakalpojumiem, biomasas izmantošanu un viediem materiāliem.

Nacionālās specializācijas jomas	Vidzemes viedās specializācijas jomas
Zināšanu ietilpīga bio-ekonomika	Augstas pievienotās vērtības koksnes izstrādājumi
	Veselīgas pārtikas un dzērienu ražošana
	Biomasas izmantošana ķīmiskajai pārstrādei un enerģijai
Biomedicīna, medicīnas tehnoloģijas, biofarmācija un biotehnoloģijas	Rehabilitācijas un veselības aprūpes pakalpojumi
Viedie materiāli, Tehnoloģijas un inženierija	Viedie materiāli
IKT	Informācijas un komunikāciju tehnoloģijas
Viedā enerģija	Rekreācija un ilgtspējīgs tūrisms
	Kultūras un radošās industrijas
	Attālinātais darbs un pakalpojumi

Zināšanu ekonomikas nozarēs tiek attīstītas jaunas uzņēmējdarbības jomas, īpaši informācijas un komunikāciju tehnoloģiju, kultūras un radošo industriju un attālinātā darba un pakalpojumu jomās. Notiek dažādu specializācijas jomu kopīga attīstība, piemēram, produkti un pakalpojumi tiek veidoti sasaistot ar IKT, kultūras un radošajām industrijām u.c. Šāda sasaiste ļauj, piemēram, tradicionālās amatu prasmes pārvērst produktā ar augstu kvalitāti un pievienoto vērtību, savukārt izmantojot elektroniskās vides sniegtās priekšrocības, vietējiem amatniekiem un uzņēmumiem ir iespējas izveidot veiksmīgu radošo industriju uzņēmumus, kā arī iekarot starptautiskos tirgus. Līdz 2020.gadam Vidzeme īpaši koncentrēsies uz viedās specializācijas jomu attīstības veicināšanu, izstrādājot stratēģiju ka nacionālās viedās specializācijas jomas ieviest reģionālā līmenī un nodrošinot rīcību koncentrēšanos uz viedās specializācijas jomām visu prioritāšu ietvaros.

levērojot reģiona retināto apdzīvojumu, turpmākajos 15 gados nepieciešamība uzlabot SASNIEDZAMĪBU būtiski ietekmēs daudzus Vidzemes lēmumus un rīcības. Tā kā Vidzeme no visiem Latvijas reģioniem visās sāk saskaras ar grūtībām nodrošināt vienlīdz kvalitatīvu pakalpojumu pieejamību visā teritorijā, tad Vidzeme sasniedzamību ir izvirzījusi par savu specializāciju un mērķtiecīgi darbosies sasniedzamības risinājumu apzināšanā, izveidē un attīstīšanā. Attīstības programmas īstenošanas gaitā Vidzeme īpaši koncentrēsies uz sasniedzamības uzlabošanu, nodrošinot koordinētas rīcības visu prioritāšu ietvaros un izmantojot visdažādākos tehniskos risinājumus.

¹ Viedā specializācija ir stratēģiska pieeja ekonomikas attīstībai attīstot pētniecību un inovācijas vietējā biznesa vajadzībām, ar nolūku veicināt inovāciju un produktivitātes pieaugumu jomās, kur reģionam ir konkurētspējīgas priekšrocības un inovāciju potenciāls.

VIDZEMES MĒRĶI

Vidzemes stratēģiskais mērķis

Sekmēt līdzsvarotu reģiona sociālo, ekonomisko un teritoriālo attīstību, īstenojot uz elastīgumu vērstu integrētu starpsektoru attīstības politiku kas nodrošina reģiona ekonomisko un teritoriālo priekšrocību izmantošanu iedzīvotāju labklājības un drošumspējas palielināšanai.

Vidzemes mērķi 2030.gadam

Rādītāji

Stratēģiskais virziens CILVĒKS

Uzlabot reģiona iedzīvotāju rīcībspējas un dzīves kvalitāti

Vēlamo iedzīvotāju rīcībspējas uzlabojumus apliecinās izmaiņas iedzīvotāju izglītības līmenī un apgūtās prasmes, kas paaugstinās nodarbinātības līmeni. Izmaiņas iedzīvotāju dzīves kvalitātē un rīcībspējās ir tieši saistāmas ar veselības stāvokļa uzlabošanu un mazāku nabadzības risku.

- Q *Pieaudzis augstāku izglītības līmeni ieguvušo iedzīvotāju īpatsvars*
- Q *Pieaudzis veselīgi nodzīvoto mūža gadu skaits*
- Q *Samazinājies nabadzības riskam pakļauto iedzīvotāju skaits*

Stratēģiskais virziens EKONOMIKA

Palielināt reģiona ekonomisko konkurētspēju, uzlabojot uzņēmējdarbības vidi un palielinot ekonomisko ilgtspēju

Reģiona ekonomiskās konkurētspējas palielināšanos apliecinās reģiona kopējās ekonomiskās vērtības, reģionā saražoto preču un pakalpojumu pievienotās vērtības, kā arī iedzīvotāju vidējo ienākumu līmeņa izmaiņas. Par ekonomiskās ilgtspējas palielināšanos liecinās oglekļa dioksīda CO₂ izmešu samazināšanās.

- Q *Paaugstinājies iedzīvotāju ienākumu līmenis*
- Q *Palielinājies reģiona iekšzemes kopprodukts (IKP) uz 1 iedzīvotāju*
- Q *Pieaugusi reģiona bruto pievienotā vērtība (BPV) uz 1 iedzīvotāju*
- Q *Samazinājies CO₂ izmešu apjoms*

Stratēģiskais virziens TERITORIJA

Uzlabot sasniedzamību, pieejamību un pievilcību

Saglabāt un attīstīt Vidzemes savdabīgo kultūrtelpu

Veidot ilgtspējīgu un labi funkcionējošu pilsētu tīklu, kas balstīts uz savstarpējās sadarbības un papildinātības principiem

Reģiona pievilcības, pieejamības un sasniedzamības uzlabošanu apliecinās iedzīvotāju skaita krituma tempa palēnināšanās, kas ietekmēs reģiona teritorijas attīstības līmeni. Tādēļ līdz 2030.gadam nepieciešams īstenot kompleksas darbības samazinot iedzīvotāju skaita krituma tempus līdz valsts vidējiem rādītājiem. Vidzemes kultūrtelpas attīstību apliecinās iedzīvotāju iesaistīšanās kultūras procesos un kultūras un mākslas norišu intensitāte.

Par reģiona attīstības centru savstarpējās sadarbības uzlabošanu liecinās attīstības centru pozitīvās ietekmes areālu izmaiņas.

- Q *Mazinājies iedzīvotāju skaita krituma tempa reģionā līdz valsts vidējiem rādītājiem*
- Q *Palielinājies reģiona Teritorijas attīstības indekss*
- Q *Pieaudzis Vidzemē radīto jaundarbu (izrādes, koncerti, filmas) skaits*
- Q *Pieaudzis kultūras pasākumu apmeklējumu skaits gadā uz 100 iedzīvotājiem*
- Q *Palielinājušies reģiona attīstības centru ietekmes areāli (km²)*

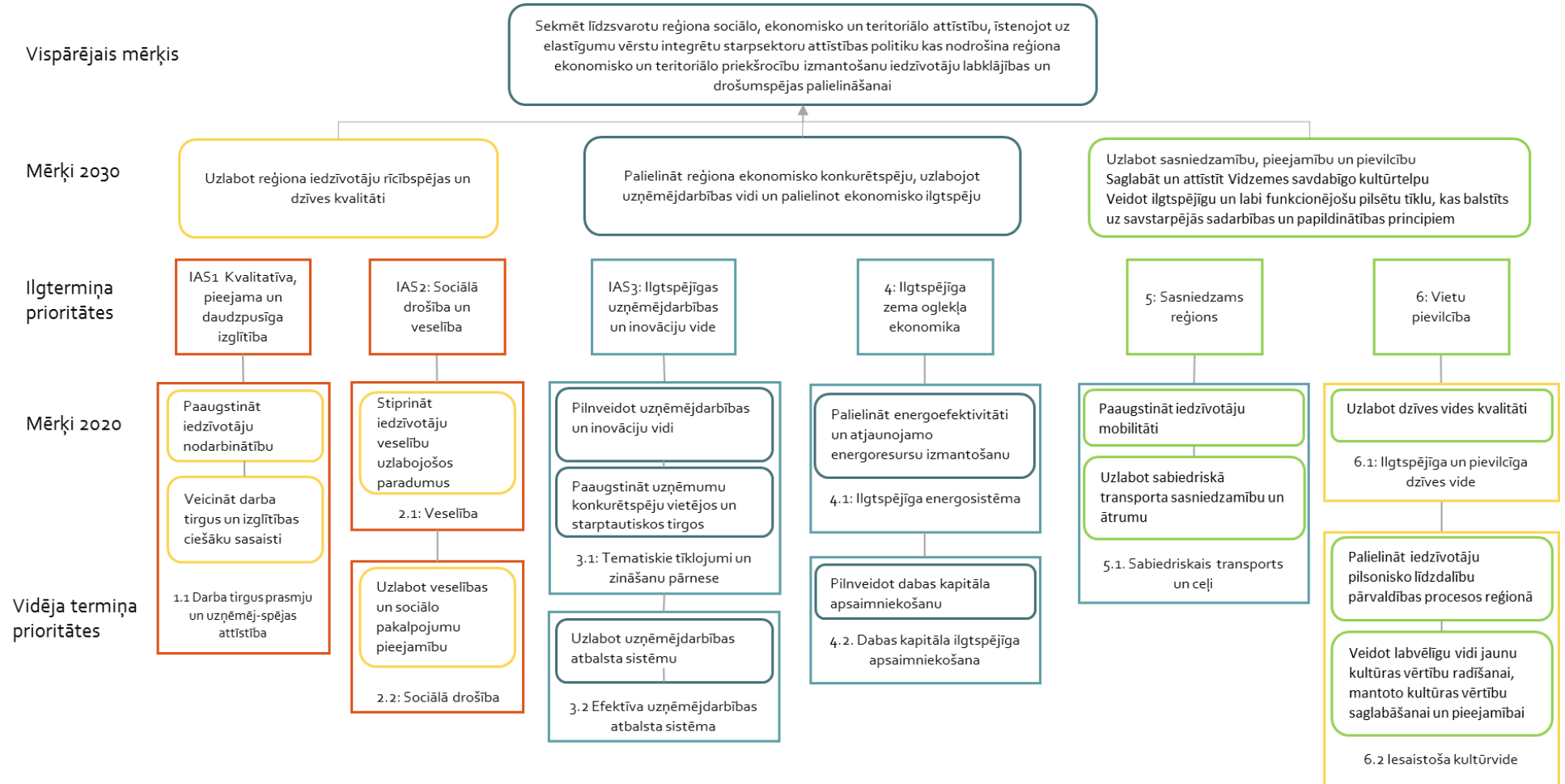
Ilgtermiņa mērķu sasniegšanu sekmēs **vidēja termiņa mērķi 2020.gadam:**

CILVĒKS	EKONOMIKA	TERITORIJA
<p>Paaugstināt iedzīvotāju nodarbinātību</p> <p>Veicināt darba tirgus un izglītības ciešāku sasaisti</p> <p>Stiprināt iedzīvotāju veselību uzlabojošos paradumus</p> <p>Uzlabot veselības un sociālo pakalpojumu pieejamību</p>	<p>Pilnveidot uzņēmējdarbības un inovāciju vidi</p> <p>Paaugstināt uzņēmumu konkurētspēju vietējos un starptautiskos tirgos</p> <p>Uzlabot uzņēmējdarbības atbalsta sistēmu</p> <p>Uzlabot energojautājumu pārvaldību</p> <p>Palielināt energoefektivitāti un atjaunojamo energoresursu izmantošanu</p> <p>Pilnveidot dabas kapitāla apsaimniekošanu</p>	<p>Paaugstināt iedzīvotāju mobilitāti</p> <p>Uzlabot sabiedriskā transporta sasniedzamību un ātrumu</p> <p>Uzlabot dzīves vides kvalitāti</p> <p>Palielināt iedzīvotāju pilsonisko līdzdalību pārvaldības procesos reģionā</p> <p>Veidot labvēlīgu vidi jaunu kultūras vērtību radīšanai, mantoto kultūras vērtību saglabāšanai un pieejamībai</p>

Vidzemes mērķu sasniegšanai ir noteiktas šādas **ilgtermiņa un vidēja termiņa prioritātes:**

	Ilgtermiņa prioritātes	Vidēja termiņa prioritātes
CILVĒKS	IAS1. Kvalitatīva, pieejama un daudzpusīga izglītība	1.1 Darba tirgus prasmju un uzņēmējspējas attīstība
	IAS2: Sociālā drošība un veselība	2.1: Veselība 2.2: Sociālā drošība
EKONOMIKA	IAS3: Ilgtspējīgas uzņēmējdarbības un inovāciju vide	3.1: Tematiskie tīklojumi un zināšanu pārnese 3.2: Efektīva uzņēmējdarbības atbalsta sistēma
	IAS4: Ilgtspējīga zema oglekļa ekonomika	4.1: Ilgtspējīga energosistēma 4.2. Dabas kapitāla ilgtspējīga apsaimniekošana
TERITORIJA	IAS5: Sasniedzams reģions	5.1.Sabiedriskais transports un ceļi
	IAS6: Vietu pievilcība	6.1. Ilgtspējīga un pievilcīga dzīves vide 6.2. Iesaistoša kultūrvide

Vidzemes mērķi un prioritātes

VIDZEMES STRATĒGISKĀ MATRICA

Ilgtermiņa prioritātes 2030	Vidēja termiņa attīstības prioritātes 2020	Mērķi	Rīcību virzieni	Rādītāji
Stratēģiskais virziens: CILVĒKS		Uzlabot reģiona iedzīvotāju rīcībspējas un dzīves kvalitāti		<ul style="list-style-type: none"> - Augstāku izglītības līmeni ieguvušo iedzīvotāju īpatsvars - Veselīgi nodzīvoto mūža gadu vidējo gadu pieaugums - Nabadzības riska indekss dažādām vecuma grupām
IAS1: Kvalitatīva, pieejama un daudzpusīga izglītība	AP1.1 Darba tirgus prasmju un uzņēmējspējas attīstība	Paaugstināt iedzīvotāju nodarbinātību Veicināt darba tirgus un izglītības ciešāku saistību	<p><u>1) Izglītības, prasmju un mūžizglītības piedāvājuma atbilstība darba tirgus prasībām:</u></p> <p>a) darba tirgus vajadzību un uzņēmējspēju attīstības integrācija izglītības saturā</p> <p>b) ar reģiona specializācijas jomām saistīto kompetenču integrācija profesionālās un augstākās izglītības saturā</p> <p><u>2) Nodarbinātība un darbaspēka mobilitāte</u></p> <p>a) strādājošo apmācības kvalifikācijas paaugstināšanai vai pārkvalifikācijai uzņēmumos un nozaru darba devēju organizācijās</p> <p>b) dažādu vecuma grupu nodarbinātības paaugstināšana</p>	<ul style="list-style-type: none"> - pieaudzis 15 gadus un vecāku iedzīvotāju īpatsvars, kas ieguvuši augstāku izglītības līmeni - pieaudzis augstāko izglītību ieguvušo 30-34 gadus veco iedzīvotāju īpatsvars - pieaudzis pieaugušo izglītībā iesaistīto personu īpatsvars 25-64 gadu vecumā - pieaudzis nodarbināto īpatsvars vecuma grupā no 20 līdz 64 gadiem - jauniešu bezdarba samazināšanās - profesionālo izglītības iestāžu un augstskolu absolventu nodarbinātība atbilstoši tautsaimniecības sektoram
IAS2: Sociālā drošība un veselība	AP2.1: Veselība	Stiprināt iedzīvotāju veselību uzlabojošos paradumus Uzlabot veselības un sociālo pakalpojumu pieejamību	<p><u>1) veselības un slimību profilakses pakalpojumu pieejamība:</u></p> <p>a) Primārās un sekundārās veselības pakalpojumu pieejamība</p> <p>b) Profilakses pasākumi un agrīna slimību diagnostika</p> <p><u>2) veselīgs dzīves veids:</u></p> <p>a) Veselīga dzīvesveida popularizēšana</p> <p>b) fizisko aktivitāšu veicināšana</p> <p><u>3) jaunu pakalpojumu attīstība:</u></p> <p>a) rehabilitācijas pakalpojumu izveide un attīstība</p> <p>b) veselības tūrisma pakalpojumu attīstība</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Mirstības no asinsrites sistēmas slimībām ļaundabīgiem audzējiem uz 100 000 iedzīvotājiem gadījumu skaita samazinājums - Mirstības no ļaundabīgiem audzējiem uz 100 000 iedzīvotājiem gadījumu skaita samazinājums - Ārstu skaita uz 10 000 iedzīvotājiem pieaugums - Iedzīvotāju skaita uz vienu praktizējošo ārstu samazinājums - Ambulatoro apmeklējumu skaita pie ārstiem uz 1 cilvēku pieaugums - Iedzīvotāju, kas vismaz 1-2 reizes nedēļā nodarbojas ar fiziskām un sportiskām aktivitātēm, īpatsvara pieaugums
	AP2.2: Sociālā drošība	Uzlabot veselības un sociālo pakalpojumu pieejamību	<p><u>1) sociālo pakalpojumu pieejamība:</u></p> <p>a) alternatīvo sociālo pakalpojumu nodrošināšana</p> <p>b) sociālo pakalpojumu pārvaldības uzlabošana</p> <p><u>2) Iedzīvotāju drošumspēja un vienlīdzīgas iespējas</u></p> <p>a) sociāli atstumto un riskam pakļauto sabiedrības grupu iekļaušanās sabiedrībā</p> <p>b) iedzīvotāju drošumspējas paaugstināšana</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Personu ar garīga rakstura traucējumiem īpatsvars, kas dzīvo ārpus institūcijas un kam ir pieejami sabiedrībā balstīti pakalpojumi - Alternatīvo sociālo pakalpojumu lietotāju skaits - Reģiona pašvaldību pamatbudžeta izdevumi sociālajiem pakalpojumiem un aprūpei - Reģiona iedzīvotāju subjektīvās drošības uztveres izmaiņas
Stratēģiskais virziens:		Palielināt reģiona ekonomisko konkurētspēju, uzlabojot uzņēmējdarbības vidi un		- Strādājošo mēneša vidējā darba samaksa

EKONOMIKA		palielinot ekonomisko ilgtspēju		<ul style="list-style-type: none"> - Reģiona iekšzemes kopprodukts (IKP) uz 1 iedzīvotāju - Reģiona bruto pievienotā vērtība (BPV) uz 1 iedzīvotāju - CO₂ izmešu apjoms
IAS3: Ilgtspējīgas uzņēmējdarbības un inovāciju vide	AP3.1: Tematiskie tīklojumi un zināšanu pārnese	Pilnveidot uzņēmējdarbības un inovāciju vidi Paaugstināt uzņēmumu konkurētspēju vietējos un starptautiskos tirgos	<u>1) Uzņēmējdarbības vides jautājumu koordinācija un zināšanu pārnese:</u> a) uzņēmējdarbības vides un ekonomikas attīstības pārvaldības uzlabošana b) uzņēmēju, izglītības un pētniecības iestāžu sadarbība un zināšanu pārnese <u>2) Uzņēmēju tematiskie un starpnozaru tīklojumi:</u> a) klasteru un sadarbības tīklu darbības veicināšana, īpaši viedās specializācijas jomās <u>3) reģiona stratēģiskās partnerības</u> a) esošo partnerību attīstība un jaunu partnerību veidošana	<ul style="list-style-type: none"> - Inovāciju jomā aktīvo uzņēmumu skaita un īpatsvara pieaugums - Izdevumu pētniecības darbu veikšanai pieaugums reģionā - Iestāžu, uzņēmumu un organizāciju, kurās tiek veikts pētniecības darbs skaita pieaugums - Viedās specializācijas jomās darbojošos uzņēmumu un pētniecības iestāžu, kas piedalās tīklojumos un klasteros, skaita pieaugums - augstas pievienotās vērtības produktu un pakalpojumu īpatsvara pieaugums - Stratēģisko partnerību skaits
	AP3.2: Efektīva uzņēmējdarbības atbalsta sistēma	Uzlabot uzņēmējdarbības atbalsta sistēmu	<u>1) atbalsts tehnoloģiju, pakalpojumu un produktu virzībai tirgū:</u> a) uzņēmējdarbības atbalsta "vienas pieturas aģentūras" izveide b) atbalsta pasākumi reģiona uzņēmumu virzībai vietējā un eksporta tirgū c) tūrisma produktu virzība tirgū <u>2) uzņēmējdarbības atbalsta infrastruktūra:</u> a) industriālo teritoriju attīstība reģionā b) uzņēmējdarbības inkubatoru pakalpojumu tīkla attīstība <u>3) Attālinātā darba atbalsta risinājumi:</u> a) attālinātā darba tehniskie risinājumi un komunikācijas <u>4) Sociālā uzņēmējdarbība un sociālās inovācijas:</u> a) sociālās uzņēmējdarbības un sociālo inovāciju izpēte un veicināšanas kampaņas	<ul style="list-style-type: none"> - Tirgus sektora ekonomiski aktīvo vienību skaita uz 1000 iedzīvotājiem pieaugums - Pieejamo uzņēmējdarbības un inovāciju atbalsta instrumentu skaits/lietotāju skaits un dinamika - reģiona kopējās pievienotās vērtības pieaugums - augstas pievienotās vērtības produktu un pakalpojumu īpatsvara kopējā reģiona IKP pieaugums - izveidoto un veiksmīgi darbojošos industriālo teritoriju skaits
IAS4: Ilgtspējīga zema oglekļa ekonomika	AP4.1: Ilgtspējīga energosistēma	Uzlabot energojautājumu pārvaldību Palielināt energoefektivitāti un atjaunojamo energoresursu izmantošanu	<u>1) Efektīva energoplānošana:</u> a) energoplānošanas un energovadības koordinācijas uzlabošana b) sabiedrības informēšana, iesaiste energoplānošanā un EE un AER risinājumu ieviešanā 2) Energoefektivitātes paaugstināšana a) energoefektivitātes paaugstināšana sabiedriskajās, privātajās ēkās un uzņēmumos	<ul style="list-style-type: none"> - No atjaunojamiem energoresursiem saražotās enerģijas īpatsvara pieaugums kopējā bruto enerģijas gala patēriņā - Pašvaldību infrastruktūras objektu, kas nodrošināti ar atjaunojamiem energoresursiem īpatsvara pieaugums (%) - Vidējais siltumenerģijas patēriņa apkurei samazinājums kWh/m²/gadā - Apstiprināto un ieviesto pašvaldību Ilgtspējīgas enerģētikas attīstības stratēģiju skaits

	AP4.2. Dabas kapitāla ilgtspējīga apsaimniekošana	Pilnveidot dabas kapitāla apsaimniekošanu	<u>1) vietējo resursu efektīva un atkārtota izmantošana:</u> a) atkritumu pārstrāde un atkārtota lietošana <u>2) degradēto teritoriju pārvaldība:</u> a) degradēto teritoriju revitalizācija <u>3) Reģiona adaptācija klimata pārmaiņām:</u> a) preventīvas rīcības klimata pārmaiņu adaptācijai <u>4) dabas kapitāla pārvaldība reģionā:</u> a) sabiedrības līdzdalība vides pārvaldībā b) Zaļo iepirkumu veicināšana	<ul style="list-style-type: none"> - Ekoloģiskās pēdas nospiedums (ha uz vienu iedzīvotāju) - Pārstrādāto atkritumu īpatsvara pieaugums (% no savāktajiem atkritumiem gadā) - Revitalizēto degradēto teritoriju skaits - Klimata pārmaiņu riska pārvaldīšanas instrumenti integrēti vietējo un reģionālos attīstības plānošanas dokumentos
Stratēģiskais virziens: TERITORIJA		Uzlabot sasniedzamību, pieejamību un pievilcību Saglabāt un attīstīt Vidzemes savdabīgo kultūrtelpu Veidot ilgtspējīgu un labi funkcionējošu pilsētu tīklu, kas balstīts uz savstarpējās sadarbības un papildinātības principiem		<ul style="list-style-type: none"> - Mazinājies iedzīvotāju skaita krituma temps reģionā līdz valsts vidējiem rādītājiem - Paaugstinājies reģiona Teritorijas attīstības indekss - Pieaudzis Vidzemē radīto jaundarbu (izrādes, koncerti, filmas) skaits - Pieaudzis kultūras pasākumu apmeklējumu skaits gadā uz 100 iedzīvotājiem - Palielinājušies reģiona attīstības centru ietekmes areāli (km²)
IAS5: Sasniedzams reģions	AP5.1. Sabiedriskais transports un ceļi	Paaugstināt iedzīvotāju mobilitāti Uzlabot sabiedriskā transporta sasniedzamību un ātrumu	<u>1) Labāka reģiona iekšējā sasaiste un sasaiste ar Eiropas komunikāciju tīklu elementiem</u> a) transporta infrastruktūras izbūves sekmēšana <u>2) Reģiona iedzīvotāju mobilitāte</u> a) sabiedriskā transporta ērtuma un pieejamības uzlabošana	<ul style="list-style-type: none"> - Samazinās sliktā un ļoti sliktā stāvoklī esošo valsts reģionālo autoceļu un vietējo valsts autoceļu ar melno segumu garums (%) - Palielinās iedzīvotāju skaits, kas pārvietojas ar velosipēdu vismaz 1-2 reizes nedēļā - Mainās pasažieru apgrozība sabiedriskajā autotransportā (regulārās satiksmes autobusu milj. pasažierkilometri gadā) - Samazinās laika patēriņš ceļā ar sabiedrisko transportu starp reģiona attīstības centriem – palielinās sabiedriskā transporta kursēšanas ātrums (km/h) - Stabils valsts un pašvaldību pārklājums ar sabiedrisko transportu reģionā (%) – pieaug iedzīvotāju skaits, kuriem tuvākā sabiedriskā transporta pieturvietā ir līdz 2 km attālumā
IAS6: Vietu pievilcība	AP6.1: Ilgtspējīga un pievilcīga dzīves vide	Uzlabot dzīves vides kvalitāti	<u>1) izmantos Vidzemes ainavu potenciālu</u> a) ainavu telpas apzināšana un attīstības plānošana <u>2) pieejamības risinājumi ar dzīves kvalitāti saistītu pakalpojumu nodrošināšanai lauku teritorijās</u> a) pakalpojumu pieejamība lauku teritorijās <u>3) līdzsvarota apdzīvojuma struktūra</u> a) sadarbība un koordinēta attīstība starp attīstības centriem un Rīgu, attīstības centru starpā un starp pilsētu un lauku teritorijām b) teritorijas attīstības plānošanas kapacitātes stiprināšana	<ul style="list-style-type: none"> - iedzīvotājiem pieejamo mobilo pakalpojumu skaits - iedzīvotājiem pieejamo vietējo pakalpojumu komplektu skaits - īstenoto attīstības centru sadarbības projektu skaits - Pilsētu / lauku iedzīvotāju attiecība
	AP6.2	Palielināt iedzīvotāju	<u>1) reģiona kultūras un dabas kapitāls</u>	- Iedzīvotāju pilsoniskās līdzdalības indeksa pieaugums

	iesaistoša kultūrvidē	pilsonisko līdzdalību pārvaldības procesos reģionā Veidot labvēlīgu vidi jaunu kultūras vērtību radīšanai, mantoto kultūras vērtību saglabāšanai un pieejamībai	a) reģiona kultūras un dabas mantojuma saglabāšana un attīstība b) tūrisma un kultūras pasākumu piedāvājuma attīstība c) kultūras un radošās industrijas / norises <u>2) stipra un vienota kopiena:</u> a) kopienu stiprināšanas aktivitātes	- Amatiermākslas kolektīvu dalībnieku skaits uz 100 iedzīvotājiem - Palielinās iedzīvotāju īpatsvars, kas izmanto internetu sadarbībai ar valsts un pašvaldību institūcijām
--	-----------------------	--	--	--

SASAISTE AR CITIEM ATTĪSTĪBAS PLĀNOŠANAS DOKUMENTIEM

Detalizēts pārskats atrodams pielikumā Nr.1

Strat. virzieni	Ilgtermiņa prioritātes	Vidēja termiņa prioritātes	ES2020	ESSBJR	LV2030	NAP2020	Vidzemes scenāriji
CILVĒKS	1. Kvalitatīva, pieejama un daudzpusīga izglītība	1.1 Darba tirgus prasmju un uzņēmējspējas attīstība					
	2: Sociālā drošība un veselība	2.1: Veselība					
		2.2: Sociālā drošība					
EKONOMIKA	3: Ilgtspējīgas uzņēmējdarbības un inovāciju vide	3.1: Tematiskie tīklojumi un zināšanu pārnese					
		3.2: Efektīva uzņēmējdarbības atbalsta sistēma					
	4: Ilgtspējīga zema oglekļa ekonomika	4.1: Ilgtspējīga energosistēma					
		4.2. Dabas kapitāla ilgtspējīga apsaimniekošana					
TERITORIJA	5: Ilgtspējīga transporta sistēma	5.1. Sabiedriskais transports un ceļi					
	6: Vietu pievilcība	6.1: Ilgtspējīga un pievilcīga dzīves vide					
		6.2. Iesaistoša kultūrvide					

Ļoti augsta atbilstība	Augsta atbilstība	Viduvēja atbilstība	Gandrīz viduvēja atbilstība	Vāja atbilstība

Vidzemes stratēģiskie virzieni un prioritātes labi atbilst gan Eiropas, gan Baltijas jūras reģiona, gan nacionāla līmeņa mērķiem, gan reģiona attīstības scenārijiem. Sīkāks atbilstības apskats atrodams programmas pielikumā Nr.1

03 Prioritātes, mērķi un rīcības

STRATĒĢISKAIS VIRZIENS: CILVĒKS

Mērķis 2030: Uzlabot reģiona iedzīvotāju rīcībspējas un dzīves kvalitāti

ILGTERMIŅA PRIORITĀTE

1: KVALITĀTĪVA, PIEEJAMA UN DAUDZPUSĪGA IZGLĪTĪBA

Vidēja termiņa attīstības prioritāte

1.1 Darba tirgus prasmju un uzņēmējspējas attīstība

Mērķi 2020:

Paaugstināt iedzīvotāju nodarbinātību

Veicināt darba tirgus un izglītības ciešāku sasaisti

Tendences un izaicinājumi:

Samazinoties iedzīvotāju skaitam darba spējas vecumā, esošo dzīves kvalitāti iespējams uzturēt paaugstinot darba ražīgumu. Tāpēc nozīmīga ir izglītības sistēmas spēja ir sniegt *ne tikai zināšanas, bet arī prasmes*, lai skolu absolventi varētu veiksmīgi turpināt savu izglītību, atrast darbu vai uzsākt savu uzņēmējdarbību. Ņemot vērā sabiedrības novecošanos, izglītības pārkvalificēšanās iespējas jānodrošina mūža garumā. Kvalitatīvas un *ar darba tirgus vajadzībām sasaistītas izglītības* pieejamība lielā mērā noteiks uzņēmējdarbības vidi reģionā. Neieviešot uzņēmējdarbības un izglītības jomas saskarē tapušus risinājumus apmācībā, zināšanu apmaiņā (t.sk. zinātnē) reģions arī turpmāk saskarsies ar *kvalificētu darbinieku un zināšanu trūkumu*, kas novedīs pie nozaru stagnācijas, konkurētspējas krituma un nodarbinātības samazināšanās. Reizē jāapzinās, ka kvalitatīvu izglītības pakalpojumu sniegšana *samazinoties iedzīvotāju skaitam*, izmaksā vairāk. Tāpēc izglītības resursi labāk jākoordinē, sabalansējot optimālu izglītības pieeju un kvalitāti.

Vidzeme vēlas, lai:

Līdz 2020.gadam darba tirgus prasmes, kuras nepieciešamas reģiona ekonomikā, būtu ciešāk integrētas mācību procesā. Reģiona specializācijas jomās tiek īstenoti projekti, kas vērsti uz ciešāku sadarbību starp izglītības iestādēm, speciālistiem un uzņēmējiem, tādējādi uzlabojot profesionālās izglītības piedāvājumu un veicinot darba tirgus un izglītības ciešāku sasaisti. Šo mērķu sasniegšanu nodrošina atbilstoši pārvaldības risinājumi. Regulāri tiek apkopota informācija par izglītības piedāvājumu un tā atbilstību darba tirgus tendencēm. Ņemot vērā iedzīvotāju skaita samazināšanos, tiek koordinēti ar izglītību saistītie resursi, nodrošināta izglītības iestāžu pieejamība. Valsts līmenī efektīvāk tiek pārstāvēts reģiona viedoklis izglītības jautājumos.

Vidzeme darīs:

- 1) *sekmēs un atbalstīs izglītības, prasmju un mūžizglītības piedāvājuma pielāgošanu darba tirgus prasībām.*

- a) ciešāk integrējot izglītības saturā darba tirgus vajadzības un uzņēmējspēju attīstību, tai skaitā

plānojot profesionālās izglītības programmu piedāvājumu reģiona līmenī, atbilstoši reģiona specializācijas jomām, balstoties uz izglītības piedāvājuma un darba tirgus tendenču pētījuma rezultātiem

sadarbībā ar uzņēmumiem, veidojot darba vidē balstītas audzēkņu prakses

nodrošinot prasmju apguves izglītības procesā, attīstot izglītības un apmācību infrastruktūru

regulāri apsekojot izglītības piedāvājuma un darba tirgus situāciju reģiona līmenī, apkopojot esošo pētījumu rezultātus par reģiona izglītības piedāvājumu un darba tirgus attīstības tendencēm, regulāri sagatavojot ziņojumus par reģiona darba tirgus attīstības tendencēm

nodrošinot izglītības jautājumu koordinēšanas specialistu reģiona administrācijā

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām un profesionālās izglītības iestādēm

Profesionālās izglītības iestādes, uzņēmēji un to organizācijas (kampus) un pašvaldības kopīgi ar reģiona administrāciju

Pašvaldības un izglītības iestādes

Reģiona administrācija sadarbībā ar augstākās izglītības un pētniecības institūcijām

Reģiona administrācija

- b) ciešāk integrējot profesionālās un augstākās izglītības saturā ar reģiona specializācijas jomām saistītās kompetences, tai skaitā

pilnveidojot mūžizglītības un pieaugušo izglītības piedāvājumu Vidzemē

nodrošinot augstākās izglītības programmu piedāvājuma attīstību atbilstoši reģiona specializācijas jomām un balstoties uz izglītības piedāvājuma un darba tirgus tendenču pētījuma rezultātiem

efektīvāk izmantojot esošās un plānotās pētniecības un inovāciju infrastruktūras potenciālu atbilstoši specializācijas jomām

Reģiona administrācija, reģiona izglītojošie centri

Augstākās izglītības iestādes sadarbībā ar profesionālās izglītības iestādēm, uzņēmēju organizācijām un reģiona administrāciju

augstākās izglītības un pētniecības institūcijas sadarbībā ar Reģiona administrāciju

2) *veicinās nodarbinātību un darbaspēka mobilitāti*

- a) atbalstot strādājošo apmācības kvalifikācijas paaugstināšanai vai pārkvalifikācijai uzņēmumos un nozaru darba devēju organizācijās, tai skaitā

pilnveidojot mūžizglītības un pieaugušo izglītības piedāvājumu Vidzemē

paaugstinot pieaugušo izglītības iestāžu kapacitāti, uzlabojot mācību infrastruktūru un izstrādājot jaunas un aktuālas pieaugušo izglītības apmācību programmas

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām un pieaugušo izglītības iestādēm

Pieaugušo izglītības iestādes un pašvaldības sadarbībā ar reģiona administrāciju

- b) veicinot dažādu vecuma grupu nodarbinātību, tai skaitā

attīstot uz Vidzemes reģiona jauniešu nodarbinātību un integrāciju darba tirgū vērstas iniciatīvas

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām un jauniešu centriem

koordinējot nodarbinātības veicināšanas pasākumus strādājošo un darba meklētāju profesionālo kompetenču pilnveidei

sekmējot ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju integrāciju darba tirgū

izstrādājot darbaspēka mobilitātes pētījumus

Reģiona administrācija sadarbībā ar IZM, darba devējiem, pašvaldībām, LM, NVA, VIAA

Pašvaldības sadarbībā ar NVA

augstākās izglītības un pētniecības institūcijas sadarbībā ar Reģiona administrāciju

Par mērķu sasniegšanu liecinās:

Rādītājs	Bāzes vērtība		2017	2020	2030	Avots
	gads	daudzums				
pieaudzis 15 gadus un vecāku iedzīvotāju īpatsvars, kas ieguvuši augstāku izglītības līmeni ²	2013	77,07%				CSP
pieaudzis augstāko izglītību ieguvušo 30-34 gadus veco iedzīvotāju īpatsvars	2011	22%				CSP
pieaudzis pieaugušo izglītībā iesaistīto personu īpatsvars 25-64 gadu vecumā	2011	5,1 ³				IZM, CSP
pieaudzis nodarbināto īpatsvars vecuma grupā no 20 līdz 64 gadiem	2013	61,3%				CSP
jauniešu bezdarba samazināšanās	2014	10,4%				VARAM
profesionālo izglītības iestāžu un augstskolu absolventu nodarbinātība atbilstoši tautsaimniecības sektoram		pētījums				VPR

² Iedzīvotāju ar augstāko izglītību, ar dizglītību vai profesionālo vidējo izglītību un vispārējo vidējo izglītību īpatsvars no visa reģiona iedzīvotāju kopskaita

³ Vidējā vērtība valstī. Nepieciešami reģiona līmeņa dati

Mērķi 2020:

Stiprināt iedzīvotāju veselību uzlabojošos paradumus

Uzlabot veselības un sociālo pakalpojumu pieejamību

Tendences un izaicinājumi:

Veselības jomā vērojami izaicinājumi Vidzemē saistīti ar *veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību* iedzīvotājiem, tostarp kvalitatīvu speciālistu un ārstu trūkumu reģionā. Reģionā palielinās gados vecu iedzīvotāju īpatsvars, kas palielinās slodzi uz veselības aprūpes sistēmu. Bez tam, Vidzemē pieaug arī smagu un hronisku saslimšanas gadījumu skaits, kas palielina nepieciešamību pēc savlaicīgas un pieejamas *diagnostikas un profilakses*. Vidzemē pieaug arī dzīvesveida radīto slimību īpatsvars, kas liecina par *neveselīga dzīvesveida paradumu* attīstību. Veselības jomā uzmanība jāvelta savlaicīgai veselības problēmu diagnosticēšanai un profilaksei, lai izvairītos no augstajām izmaksām, kas rodas ārstējot jau smagi saslimušos. Uzmanība jāpievērš arī veselīga dzīvesveida veicināšanai, lai uzlabotu iedzīvotāju vispārējo veselības stāvokli.

Vidzeme vēlas, lai:

Līdz 2020.gadam uzlabotos veselības pakalpojumu pieejamība, izmantojot transporta risinājumus un komunikācijas tehnoloģijas. Vidzeme vēlas, lai attīstītos profilakses un agrīnas diagnostikas risinājumi, tiktu ieviesti risinājumi ģimenes ārstu un citu veselības aprūpes speciālistu piesaistei un īstenotas aktivitātes, kas veicina iedzīvotāju veselīgu dzīves veidu. Īstenoti vairāki uz labāku veselības pārvaldību vērsti risinājumi, kas nodrošina regulāru informācijas apkopošanu par reģionālo situāciju veselības jomā, un ar sabiedrības veselību saistīto resursu (materiālo, cilvēkresursu, investīciju u.c.) plānošanu un koordinēšanu. Reģions var efektīvāk pārstāvēt kopīgu viedokli veselības aprūpes jomā.

Vidzeme darīs:

1) *uzlabos pieejamību veselības aprūpes un slimību profilakses pakalpojumiem reģiona iedzīvotājiem*

- a) uzlabojot primārās un sekundārās veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību reģiona iedzīvotājiem, tai skaitā

piesaistot speciālistus reģiona ārstniecības iestādēm

nodrošinot ārstniecības iestāžu fizisko pieejamību cilvēkiem ar īpašām vajadzībām

veicinot pakalpojumu fizisko pieejamību, pielāgojot transporta sistēmas / maršrūtus

Ārstniecības iestādes sadarbībā ar reģiona administrāciju, pašvaldībām, VM un NVD, medicīnisko pakalpojumu sniedzējiem

Pašvaldības sadarbībā ar ārstniecības iestādēm

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām un ārstniecības iestādēm

nodrošinot mobilo pakalpojumu pieejamību veselības aprūpei mājās

Ārstniecības iestādes sadarbībā ar pašvaldībām, reģiona administrāciju, komersantiem, medicīnisko pakalpojumu sniedzējiem

b) veicinot sabiedrībā profilakses pasākumus un agrīnu slimību diagnostiku, tai skaitā

izveidojot un īstenojot vienotu profilakses programmu

SPKC sadarbībā ar VM, reģiona administrāciju, ārstniecības iestādēm, pašvaldībām, nevalstiskajām organizācijām

veicinot kopīgu sadarbības projektu sagatavošanu un īstenošanu finanšu līdzekļu piesaistei profilakses un diagnostikas pasākumiem

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām, ārstniecības iestādēm un nevalstiskajām organizācijām

2) *veicinās veselīgu dzīves veidu*

a) popularizējot veselīgu dzīvesveidu sabiedrībā, tai skaitā

ieviešot un uzraugot reģiona sabiedrības veselības stratēģijas īstenošanu

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām

īstenojot koordinētu sabiedrības informēšanas programmu

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām, VM, SPKC, izglītības iestādēm, nevalstiskajām organizācijām

izveidojot un īstenojot reģiona atkarību profilakses programmu

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām un izglītības iestādēm

veicinot kopīgu sadarbības projektu sagatavošanu un īstenošanu finanšu līdzekļu piesaistei veselīga dzīvesveida popularizēšanas pasākumiem

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām, VM, SPKC, izglītības iestādēm, nevalstiskajām organizācijām

popularizējot vietējās veselīgās pārtikas lietošanu

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām, izglītības iestādēm un veselīgas pārtikas un dzērienu klasteri

b) veicinot iedzīvotāju fiziskās aktivitātes, tai skaitā

popularizējot fiziskās aktivitātes un sporta pasākumus sabiedrībā

Pašvaldības sadarbībā ar reģiona administrāciju un nevalstiskajām organizācijām

veicinot brīvpieejas infrastruktūras attīstību pašvaldībās

Pašvaldības sadarbībā ar vietējo rīcību grupām

3) *veicinās jaunu pakalpojumu attīstību*

a) atbalstot rehabilitācijas pakalpojumu izveidi un attīstību, tai skaitā

Pilnveidojot rehabilitācijas pakalpojumu infrastruktūru

attīstot nišas medicīniskās rehabilitācijas pakalpojumus dažādām mērķauditorijām, piemēram, uz stresa un izdegšanas mazināšanu vērstu pakalpojumu, pakalpojumu senioriem u.c. izveidi un ieviešanu

Rehabilitācijas pakalpojumu sniedzēji sadarbībā ar pašvaldībām, VM, NVD

Ārstniecības un rehabilitācijas iestādes

b) veicinot veselības tūrisma pakalpojumu attīstību, tai skaitā

sagatavojot veselības tūrisma pakalpojumu piedāvājumu reģionā

sagatavojot un īstenojot kopīgus sadarbības projektus veselības tūrisma produktu izveidošanai

Ārstniecības un rehabilitācijas iestādes sadarbībā ar pašvaldībām un reģiona administrāciju, VM, NVD

Ārstniecības un rehabilitācijas iestādes sadarbībā ar pašvaldībām un reģiona administrāciju

Par mērķu sasniegšanu liecinās:

Rādītājs	Bāzes vērtība		2017	2020	2030	Avots
	gads	daudzums				
Mirstības no asinsrites sistēmas slimībām ļaundabīgiem audzējiem uz 100 000 iedzīvotājiem gadījumu skaita samazinājums	2013	884,6				SPKC
Mirstības no ļaundabīgiem audzējiem uz 100 000 iedzīvotājiem gadījumu skaita samazinājums	2013	315,8				SPKC
Ārstu skaita uz 10 000 iedzīvotājiem pieaugums	2012	22				SPKC
Iedzīvotāju skaita uz vienu praktizējošo ārstu samazinājums	2012	454				SPKC
Ambulatoro apmeklējumu skaits pie ārstiem uz 1 cilvēku	2013	5,3				SPKC
Iedzīvotāju, kas vismaz 1-2 reizes nedēļā nodarbojas ar fiziskām un sportiskām aktivitātēm, īpatsvara pieaugums	2009	27 ⁴				CSP, VM

⁴ Vidējā vērtība valstī. Nepieciešami reģiona līmeņa dati

Mērķi 2020:

Uzlabot veselības un sociālo pakalpojumu pieejamību

Tendences un izaicinājumi:

Šobrīd Vidzemes reģionā dzīvojošo ienākumu līmenis ir viens no zemākajiem, salīdzinot ar citiem Latvijas reģioniem. Valstī pastāvošā augstā *ienākumu nevienlīdzība* tiek atražota darba tirgū un sociālajā drošības sistēmā, apdraudot reģionu iedzīvotāju cilvēkdrošību. Aizvien grūtāk nodrošināt līdzsvaru starp iedzīvotāju ieguldījumiem un *individuālajām vajadzībām sociālajā aprūpē* un veselībā. Sociālās drošības jomā jāuzlabo *sociālo pakalpojumu organizācija* reģionā, cenšoties nodrošināt alternatīvus sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumus iespējami tuvāk dzīvesvietai.

Vidzeme vēlas, lai:

Līdz 2020.gadam sociālie pakalpojumi ir padarīti iedzīvotājiem pieejamāki un to sniegšanā tiek ievēroti taisnīguma principi. Transporta un mobilie risinājumi atvieglo sociālo pakalpojumu sniegšanu tuvāk dzīves vietai. Ņemot vērā mazāk aizsargāto sabiedrības grupu pārvietošanās ierobežojumus, tiek nodrošināta kvalitatīva sociālā aprūpe arī mājās. Ciešāka sadarbība starp sociālo pakalpojumu sniedzējiem, veselības aprūpes, izglītības un nodarbinātības speciālistiem pašvaldībās palīdz veidot vienotu izpratni sociālās iekļaušanas un sociālo pakalpojumu sniegšanas jomā. Tiek apzinātas labākās pieredzes un radītas jaunas sociālās inovācijas. Pieaug speciālistu un iedzīvotāju kompetence sociālajā aprūpē. Apzinoties sociālās uzņēmējdarbības potenciālu, reģionā palielinās nevalstiskā sektora iesaiste sociālo pakalpojumu sniegšanā. Veidojas pamats deinstitutionalizētam, bet koordinētam reģiona sociālās aprūpes modelim. Apzinoties nākotnes realitātes, reģions ir savlaicīgi izveidojis mērķtiecīgu integrācijas pasākumu kopumu arī imigrantu grupām.

Vidzeme darīs:1) *sekmēs sociālo pakalpojumu pieejamību reģiona iedzīvotājiem*

- a) nodrošinot dzīvesvietā institucionālai aprūpei alternatīvus sociālos pakalpojumus, ģimeniskai videi pietuvinātus pakalpojumus personām ar invaliditāti un bērniem un veicinot sabiedrības attieksmes maiņu, tai skaitā

izstrādājot reģiona Deinstitutionalizācijas plānu, kas paredz alternatīvu sociālo pakalpojumu ieviešanu reģionā un aktīvāku nevalstisko spēlētāju iesaisti sociālo pakalpojumu sniegšanā

īstenojot informatīvus un izglītojošus pasākumus, kas veicina Deinstitutionalizācijas plāna īstenošanu

sagatavojot institūciju klientus pārejai uz dzīvi sabiedrībā un izveidojot nepieciešamos pakalpojumus

attīstot pakalpojumu infrastruktūru deinstitutionalizācijas plāna īstenošanai

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām un VSAC

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām un VSAC

Reģiona administrācija sadarbībā ar LM, pašvaldībām un ilgstošās aprūpes institūcijām, biedrībām un nodibinājumiem, sociālo pakalpojumu sniedzējiem

Pašvaldības sadarbībā ar reģiona administrāciju, LM, ilgstošās aprūpes institūcijām, biedrībām un

nodrošinot mobilo pakalpojumu pieejamību

nodibinājumiem, sociālo pakalpojumu sniedzējiem

Pašvaldības sadarbībā ar reģiona administrāciju, komersantiem, sociālo pakalpojumu sniedzējiem

b) uzlabojot sociālo pakalpojumu pārvaldību reģionā, tai skaitā

attīstot Sociālo resursu centru darbību reģiona pašvaldībās

Sociālo resursu centrs sadarbībā ar reģiona administrāciju un pašvaldībām

veicinot pašvaldību sadarbību sociālo pakalpojumu sniegšanā, pārņemot labo praksi

Reģiona administrācija sadarbībā ar LM, pašvaldībām un ilgstošās aprūpes institūcijām, biedrībām un nodibinājumiem, sociālo pakalpojumu sniedzējiem

uzraugot, izvērtējot un aktualizējot Alternatīvo sociālo pakalpojumu attīstības programmu

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām, biedrībām un nodibinājumiem, sociālo pakalpojumu sniedzējiem

2) *sekmēs iedzīvotāju drošumspēju un vienlīdzīgas iespējas*

a) veicinot sociāli atstumto un riskam pakļauto sabiedrības grupu iekļaušanos sabiedrībā, tai skaitā

veicinot kopīgu sadarbības projektu sagatavošanu un īstenošanu sociāli atstumto un riskam pakļauto grupu iekļaušanai sabiedrībā

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām, biedrībām un nodibinājumiem

b) veicinot iedzīvotāju drošumspējas paaugstināšanos, tai skaitā

izstrādājot ārkārtējo situāciju rīcību plānu un informējot sabiedrību

Pašvaldības sadarbībā ar NVO, biedrībām un nodibinājumiem un reģiona administrāciju

veicot regulārus iedzīvotāju drošumspējas pētījumus un izmantojot to rezultātus lēmumu pieņemšanā

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām un pētniecības iestādēm

Par mērķu sasniegšanu liecinās:

Rādītājs	Bāzes vērtība		2017	2020	2030	Avots
	gads	daudzums				
Personu ar garīga rakstura traucējumiem īpatsvars, kas dzīvo ārpus institūcijas un kam ir pieejami sabiedrībā balstīti pakalpojumi	2014	0				VPR
Alternatīvo sociālo pakalpojumu lietotāju skaits		aptauja				VPR
Reģiona pašvaldību pamatbudžeta izdevumu apjoma izmaiņas sociālajiem pakalpojumiem un aprūpei	2013	29,42 EUR				VARAM
Reģiona iedzīvotāju subjektīvās drošības uztveres izmaiņas	2013	23,90% ⁵				VPR

⁵ Bāzes dati iegūti projekta "Nacionālā identitāte un sociālā cilvēkdrošība" veiktajā aptaujā. Nepieciešams veikt periodiskus iedzīvotāju cilvēkdrošības mērījumus.

STRATĒGISKAIS VIRZIENS: EKONOMIKA

Mērķis 2030: Palielināt reģiona ekonomisko konkurētspēju, uzlabojot uzņēmējdarbības vidi un palielinot ekonomikas ilgtspēju

ILGTERMIŅA PRIORITĀTE

3: ILGTSPĒJĪGA UZŅĒMĒJDARBĪBAS UN INOVĀCIJU VIDE

Vidēja termiņa attīstības prioritāte

3.1: Tematiskie tīklojumi un zināšanu pārnese

Mērķi 2020:

Pilnveidot uzņēmējdarbības un inovāciju vidi

Paaugstināt uzņēmumu konkurētspēju vietējā un starptautiskos tirgos

Tendences un izaicinājumi:

Vidzemei kopumā raksturīga agrāra ekonomiskā struktūra ar *zemu pievienoto vērtību* un nelielu inovatīvo uzņēmumu īpatsvaru. Lai pielāgotos ekonomiskajām pārmaiņām un reizē saglabātu reģiona *tradicionālo nozaru konkurētspējīgās priekšrocības*, Vidzemē jāveicina augstākas pievienotās vērtības produktu (t.sk. nišas produktu) ražošanu un virzību tirgū tradicionālajās nozarēs. Reģiona ekonomika ir jādažādo, attīstot uzņēmējdarbību ar esošajām *specializācijām*. Jāstimulē jaunu uzņēmējdarbības jomu attīstība zināšanu ekonomikas nozarēs. Augstākas pievienotās vērtības produktu radīšanai izšķirīga ir uzņēmēju un zinātnisko institūciju *sadarbība un zināšanu pārnese*. Vietējā tirgus sašaurināšanās mudina apgūt *ārējos tirgus*, primāri koncentrējoties uz Vidzemes stratēģiskajiem partnerreģioniem. Tāpēc liela nozīme būs reģiona uzņēmumu iesaistei sadarbības tīklos un klasteros, paaugstinot uzņēmumu konkurētspēju jaunu tirgu apgūšanā un jaunu produktu/pakalpojumu attīstībā.

Vidzeme vēlas, lai:

2020.gadā reģionā ir uzlabojusies uzņēmējdarbības un inovāciju vides attīstības jautājumu koordinācija un zināšanu pārnese starp uzņēmējiem, izglītības un pētniecības institūcijām un pašvaldībām. Tiek atbalstīta uzņēmēju tematisko un starpnozaru tīklojumu attīstība, sekmējot esošo klasteru attīstību, to stratēģisku internacionalizāciju un reģiona uzņēmēju līdzdalību nozaru klasteros arī ārpus reģiona robežām. Izglītības iestāžu un uzņēmēju sadarbības rezultātā tiek veicināta reģiona viedās specializācijas jomu attīstība un sekmēta zināšanu pārnese starp šīm jomām. Reģionā ir pieejamas regulāri atjaunotas zināšanas par situāciju reģiona uzņēmējdarbības un inovāciju vidē. Šīs zināšanas tiek izmantotas lēmumu pieņemšanā un pārstāvēt reģiona viedokli ar uzņēmējdarbību saistītos jautājumos gan nacionālā, gan starptautiskā līmenī. Līdz 2020 gadam tiek mērķtiecīgi attīstītas esošās reģiona stratēģiskās partnerības un veidotas jaunas ar mērķi veicināt reģiona uzņēmēju aktivitāti ārpus reģiona un valsts robežām.

Vidzeme darīs:

- 1) *uzlabos uzņēmējdarbības un inovāciju vides jautājumu koordināciju un zināšanu pārnesi reģionā*

a) uzlabojot reģiona uzņēmējdarbības vides un ekonomikas attīstības pārvaldību, tai skaitā

izveidojot reģiona Uzņēmējdarbības attīstības komiteju, piesaistot reģiona politikas, uzņēmējus un uzņēmēju apvienību pārstāvjus, izglītības un pētniecības iestādes ar mērķi kopīgi plānot un uzraudzīt Vidzemes uzņēmējdarbības stratēģiskās attīstības procesus

nodrošinot uzņēmējdarbības attīstības koordinatoru

pilnveidojot pašvaldību inovāciju ekonomikas konsultantu⁶ kompetenci, iesaistot reģiona administrācijas organizētajos projektos.

apkopojot un izplatot informāciju par labāko pārņemamo pieredzi no iepriekš veiktajiem izpētes, attīstības un PPP projektiem reģionā

veicot pētījumu par reģiona ekonomikas ievainojamību un elastīgumu, izstrādājot ekonomikas drošības veicināšanas stratēģiju, ietverot stratēģiskās partnerības un kaimiņu reģionu sadarbības iespējas

izstrādājot plānu kā nacionālās viedās specializācijas jomas attīstīt reģionālā līmenī

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām, uzņēmējiem un uzņēmēju organizācijām, izglītības un pētniecības iestādēm

Reģiona administrācija

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām

Reģiona administrācija

Reģiona administrācija sadarbībā ar pētniecības un izglītības iestādēm

Reģiona administrācija sadarbībā ar uzņēmēju organizācijām, pētniecības un izglītības iestādēm, pašvaldībām

b) uzlabojot uzņēmēju, izglītības un pētniecības iestāžu sadarbību un zināšanu pārnesi, tai skaitā

izstrādājot pētījumu par pieprasījuma un piedāvājuma atbilstību starp uzņēmumiem un izglītības iestādēm reģionā un vadlīnijas kā uzlabot izglītības piedāvājumu adaptējot uzņēmējdarbības vajadzības

izveidojot risinājumus izglītības pieprasījuma un piedāvājuma saskaņošanai starp uzņēmējiem un izglītības iestādēm

izveidojot vienotu tehnoloģiju pārneses kontaktpunktu reģionā

iesaistot uzņēmējus un izglītības un pētniecības iestādes inovāciju un viedās specializācijas procesos, īstenojot sadarbības projektus

Reģiona administrācija sadarbībā ar uzņēmēju organizācijām, pētniecības un izglītības iestādēm

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām, uzņēmēju organizācijām, piesaistītiem speciālistiem

Vidzemes augstskola sadarbībā ar citām izglītības un pētniecības iestādēm, reģiona administrāciju un uzņēmēju organizācijām

Reģiona administrācija sadarbībā ar uzņēmēju organizācijām, pētniecības un izglītības iestādēm

2) *attīstīs uzņēmēju tematisko un starpnozaru tīklojumus koncentrējoties uz viedās specializācijas jomām*

a) stiprinot esošos klasterus, veicinot uzņēmējus iesaistīties spēcīgos nacionālas nozīmes klasteros un atbalstot jaunu klasteru un sadarbības tīklu veidošanos, īpaši viedās specializācijas jomās, tai skaitā

⁶ Pašvaldību inovāciju ekonomikas konsultantu tīkls izveidots projekta „Vidzemes reģiona pašvaldību kapacitātes stiprināšana inovāciju ekonomikas attīstības projektu jomā” ietvaros

turpinot līdzdalību esošajos reģiona klasteros, veicinot klasteru stratēģisko internacionalizāciju, starptautisko un starpnozaru sadarbību

izveidojot uzņēmumu un atbalstošo institūciju tīklošanās e-platformu vienotajā Vidzemes portālā

informatīvi un organizatoriski atbalstot jaunu tematisko klasteru un citu tīklojumu veidošanās procesu, koncentrējoties uz viedās specializācijas jomām

Reģiona administrācija sadarbībā ar klasteru biedriem, uzņēmējiem un uzņēmēju organizācijām

Reģiona administrācija

Reģiona administrācija, uzņēmēji u.c. potenciālie klasteru dalībnieki

3) attīstīs reģiona stratēģiskās partnerības

a) mērķtiecīgi attīstot esošās partnerības un veidojot jaunas, tai skaitā

apzinot, apkopojot un regulāri atjaunojot informāciju par esošajām partnerībām reģiona administrācijas, pašvaldību un reģiona uzņēmēju līmenī.

iesaistoties teritoriālās sadarbības u.c. sadarbības projektos, koncentrējoties uz partneriem ar veiksmīgu sadarbības pieredzi

veidojot un attīstot politiskos kontaktus ar sadarbības projektu partnerreģioniem

veicinot uzņēmēju sadarbības, eksporta atbalsta un investīciju piesaistes pasākumus ar partnerreģioniem

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām un uzņēmējiem

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām un uzņēmējiem

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām un uzņēmējiem

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām un uzņēmējiem, nozaru asociācijām, valsts pārvaldes institūcijām

Par mērķu sasniegšanu liecinās:

Rādītājs	Bāzes vērtība		2017	2020	2030	Avots
	gads	daudzums				
Inovāciju jomā aktīvo uzņēmumu skaita un īpatsvara pieaugums	2008-2010	10,8 ⁷				CSP
Izdevumu pētniecības darbu veikšanai pieaugums reģionā	2012	1409 tūkst. EUR ⁸				CSP
Iestāžu, uzņēmumu un organizāciju, kurās tiek veikts pētniecības darbs skaita pieaugums	2012	424 ⁹				CSP
Viedās specializācijas jomās darbojošos uzņēmumu un pētniecības iestāžu, kas piedalās tīklojumos un klasteros, skaita pieaugums		pētījums				VPR
Stratēģisko partnerību skaits	2014	aptauja				VPR

⁷ Bāzes vērtība aprēķināta viedās specializācijas pētījumā, balstoties uz CSP speciāli sagatavotiem datiem

⁸ Bāzes vērtība aprēķināta viedās specializācijas pētījumā, balstoties uz CSP speciāli sagatavotiem datiem

⁹ Vidējā vērtība valstī. Nepieciešami reģiona līmeņa dati.

3: Ilgtspējīga uzņēmējdarbības un inovāciju vide

Vidēja termiņa attīstības prioritāte

3.2: Efektīva uzņēmējdarbības atbalsta sistēma

Mērķi 2020:

Uzlabot uzņēmējdarbības atbalsta sistēmu

Tendences un izaicinājumi:

Latvijas reģionu ekonomiku arī turpmāk ietekmēs ārēji faktori. Tāpēc stabilitātes stiprināšanai izšķirošs būs valsts realizētais makroekonomiskais kurss un reģionu attīstībai pieejamie *uzņēmējdarbības atbalsta instrumenti*. Vidzemē ir salīdzinoši *augsta uzņēmējdarbības aktivitāte*, ko negatīvi ietekmē straujā iedzīvotāju aizplūšana un kvalificēta darbaspēka trūkums. Īpaši ar to saskaras teritorijas Vidzemes pierobežā un no centriem attālinātajās teritorijās. Vidzemē dominē ļoti mazi uzņēmumi, kuru lielāka daļa darbojas tradicionālās lauksaimniecības jomās, kuriem nepieciešams *atbalsts tirgu apguvei*. Šobrīd ārvalstu investīciju apjoms Vidzemē salīdzinājumā ar citiem reģioniem ir neliels un tas ir lielā mērā atkarīgs arī no fiziskās un sociālās *infrastruktūras un integrētu piedāvājumu* trūkuma. Lai sekmētu speciālistu, investoru piesaisti un eksportu, ļoti būtiski ir attīstīt reģionā *vienotu stratēģiju* vietas, produktu un pakalpojumu *zīmolvēdībai*. Pakalpojumu sniegšanā un tirdzniecībā palielināsies sociālo tīklu loma, kas ievērojami mainīs esošos pārdošanas modeļus. Ražošanā un lauksaimniecībā atsevišķas profesijas nomainīs tehnoloģijas. Arvien izplatītāka kļūs *attālinātā darba* forma un e-risinājumi, kas dod iespēju strādāt un vadīt no attāluma.

Vidzeme vēlas, lai:

Līdz 2020.gadam noris darbs pie tehnoloģiju, produktu pakalpojumu un jaunu uzņēmējdarbības modeļu attīstības. Izveidots atpazīstams attālinātā darba atbalsta risinājums, kas ļauj sadarboties darba veicējiem un darba devējiem. Uzņēmējiem ir pieejami atbalsta rīki tehnoloģiju, pakalpojumu un produktu virzībai tirgū un pilns inkubācijas cikla atbalsts. Pieaug uzņēmumu skaits, kas savu darbību balsta uz informācijas un komunikāciju tehnoloģiju (IKT) tehnoloģiju izmantošanu, tādējādi ceļot savas darbības efektivitāti. IKT risinājumi tiek sekmīgi integrēti reģiona tradicionālo ražošanas un pakalpojumu sektorā. Šo mērķu sasniegšanai ir izveidota reģionāla līmeņa uzņēmējdarbības atbalsta sistēma, kas nodrošina dažādu uzņēmējdarbības atbalsta instrumentu koordināciju un atbalsta pieejamību visā reģiona teritorijā. Izveidota vienas pieturas aģentūra - Vidzemes uzņēmējdarbības atbalsta centrs. Industriālo teritoriju attīstība reģionā norit koordinēti, maksimāli izmantojot teritoriju attīstības potenciālu.

Vidzeme darīs:

1) atbalstīs tehnoloģiju, pakalpojumu un produktu virzību tirgū

- a) izveidojot "vienas pieturas aģentūru" uzņēmējdarbības atbalstam Vidzemē, tai skaitā

izveidojot Vidzemes uzņēmējdarbības atbalsta centru

veicinot uzņēmējdarbības atbalsta centra sadarbību ar Latvijas lauku tīkla konsultantiem

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām, uzņēmējiem un uzņēmēju organizācijām

Reģiona administrācija sadarbībā ar LLKC

b) veicot atbalsta pasākumus reģiona uzņēmumu virzībai vietējā un eksporta tirgū, tai skaitā

atbalstot uzņēmumu mārketingu, izveidojot ģeomātikas rīku, kas saistīts ar Vidzemes zīmolvedību

izstrādājot eksporta atbalsta plānu Vidzemes reģionā reģistrētajiem un strādājošajiem uzņēmumiem

izveidojot ikgadēju balvu labākajiem Vidzemes uzņēmējiem pēc "Vidzemes veiksmes stāstu" parauga

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām, uzņēmējiem un uzņēmēju organizācijām

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām, uzņēmējiem un uzņēmēju organizācijām

Reģiona administrācija

c) veicinot tūrisma produktu virzību tirgū, tai skaitā

sniedzot atbalstu tūrisma mārketinga e-rīku apguvē un lietošanā

veicinot tūrisma uzņēmēju līdzdalību nacionāla līmeņa portālos

integrējot labākos tūrisma piedāvājuma risinājumus vienotajā Vidzemes e-platformā

veidojot izpratni sabiedrībā par senioriem kā nozīmīgu mērķa grupu tūrismā un senioru tūrisma attīstības virzītājspēku.

Reģiona administrācija sadarbībā ar tūrisma novadu apvienībām, TAVA, Gaujas Nacionālā Parka tūrisma klasteri, tūrisma operatoriem un pašvaldībām

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām, uzņēmējiem un uzņēmēju organizācijām

2) attīstīs uzņēmējdarbības atbalsta infrastruktūru

a) atbalstot industriālo teritoriju attīstību reģionā, tai skaitā

nodrošinot koordinētu reģiona industriālo teritoriju plānošanu reģiona Uzņēmējdarbības padomes ietvaros, iesaistot esošos un potenciālos pārstāvjus no inkubatoru, tehnoloģiju pārneses kontaktpunktu un tehnoloģisko parku institūcijām

izveidojot potenciālo investīciju teritoriju e-platformu vienotajā Vidzemes portālā investoru piesaistei

veicot reģiona industriālo teritoriju attīstības pārraudzību, veidojot industriālo teritoriju attīstības labās prakses piemēru un labāko pieejamo tehnoloģiju un risinājumu datu bāzi

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām, uzņēmējiem un uzņēmēju organizācijām

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām, uzņēmējiem un uzņēmēju organizācijām

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām, uzņēmējiem un uzņēmēju organizācijām

b) attīstot uzņēmējdarbības inkubatoru pakalpojumu tīkla attīstību reģionā, tai skaitā

nodrošinot koordinētu uzņēmējdarbības inkubatoru tīkla plānošanu reģiona Uzņēmējdarbības padomes ietvaros, lai nodrošinātu atbilstošu teritoriālo un specializācijas jomu pārklājumu

izveidojot Vidzemes uzņēmējdarbības un inovāciju inkubatoru, kas nodrošina pilnu inkubācijas ciklu reģionā

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām, uzņēmējiem un uzņēmēju organizācijām

Inkubatora operators sadarbībā ar pašvaldībām un Vidzemes augstskolu

3) izveidos attālinātā darba atbalsta risinājumus

a) ieviešot attālinātā darba tehniskos risinājumus un komunikācijas, tai skaitā

izveidojot attālinātā darba e-platformu vienotajā Vidzemes portālā ar mērķi ir piesaistīt reģionam jaunus iedzīvotājus

popularizējot attālināta darba iespējas un veicinot attālināta darba centru izveidi

plānojot un izveidojot attālinātā darba centrus

Reģiona administrācija

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām un komersantiem

Pašvaldības sadarbībā ar reģiona administrāciju

4) veicinās sociālo uzņēmējdarbību un sociālās inovācijas

a) realizējot sociālās uzņēmējdarbības un sociālo inovāciju izpēti un veicināšanas darbības, tai skaitā

apzinot un popularizējot starptautiskā, reģionālā un vietējā līmeņa labās prakses sociālo uzņēmēju atbalstīšanā, un veicinot to pārņemšanu

organizējot pieredzes apmaiņas un mentoringa programmas

identificējot sociālās problēmas, apkopojot informāciju un nodrošinot tās pieejamību potenciālajiem sociālajiem uzņēmējiem

Reģiona administrācija

Reģiona administrācija

Reģiona administrācija sadarbībā ar pētniecības iestādēm

Par mērķu sasniegšanu liecinās:

Rādītājs	Bāzes vērtība		2017	2020	2030	Avots
	gads	daudzums				
Tirgus sektora ekonomiski aktīvo vienību skaita uz 1000 iedzīvotājiem pieaugums	2012	18636				CSP
Pieejamo uzņēmējdarbības un inovāciju atbalsta instrumentu lietotāju skaits un dinamika		pētījums				VPR
reģiona kopējās pievienotās vērtības pieaugums	2011	1 235 068 tūkst. euro				CSP
augstas pievienotas vērtības produktu un pakalpojumu īpatsvara kopējā reģiona IKP pieaugums	2010	17,92 ¹⁰				CSP
izveidoto un veiksmīgi darbojošos industriālo teritoriju skaits		izvērtējums				VPR

¹⁰ Vidējā vērtība valstī. Nepieciešami reģiona līmeņa dati

Vidēja termiņa attīstības prioritāte

4.1: Ilgtspējīga enerģosistēma

Mērķi 2020:

Uzlabot energojautājumu pārvaldību

Palielināt energoefektivitāti un atjaunojamo energoresursu izmantošanu

Tendences un izaicinājumi:

Līdz ar fosilo energoresursu cenu kāpumu paredzams *enerģijas cenu pieaugums*. Lai arī enerģijas cenas lielā mērā būs atkarīgas no nacionālās politikas, vidzemnieki arī paši var virzīt reģionu pretī lielākai *neatkarībai no importētās enerģijas*, vairāk un efektīvāk izmantojot vēju, ūdeni, biogāzi un saules starojumu, tādā veidā stiprinot reģiona prestižu un demonstrējot inovatīvu skatījumu ilgtspējīgas attīstības veidošanā. Nākotnē *atjaunojamo energoresursu ražošana un patēriņš* palielināsies, tāpat kā ieguldījums vēl citu alternatīvu risinājumu meklēšanā. Reģiona iedzīvotāji, uzņēmēji un pašvaldības ikdienā vairāk pareizi izmantos ērtus, videi draudzīgus un piemērotus *energoefektivitātes* risinājumus.

Vidzeme vēlas, lai:

līdz 2020.gadam ir izveidoti un ieviesti efektīvi risinājumi energoplānošanas jomā, uzlabota energojautājumu koordinācija reģiona līmenī, palielināta enerģētiskā neatkarība, attīstot un pilnveidojot tehnoloģiskos risinājumus, pašvaldību, uzņēmēju, mājsaimniecību sadarbību reģionālā līmenī, mazinot CO₂ izmešu apjomu un kompensējot enerģijas pieaugošās izmaksas reģionā. Fosilās enerģijas avoti pakāpeniski tiek aizstāti ar atjaunojamajiem. Reģiona iedzīvotājiem, uzņēmējiem un pašvaldībām ir pieejami ērti, videi draudzīgi un piemēroti energoefektivitātes risinājumi. Reģionā ir izveidots enerģijas kompetences centrs, kas veicina zināšanu uzkrāšanu un sabiedrības informēšanu. Izstrādāta energoplānošanas rīcības programma un palielinājusies sabiedrības grupu – pašvaldību, uzņēmēju un pētnieku iesaiste energoplānošanā.

Vidzeme darīs:

1) nodrošinās efektīvu energoplānošanu

a) uzlabojot energoplānošanas un energovadības koordināciju, tai skaitā

veicinot "vienas pieturas aģentūras" izveidi reģionā energoefektivitātes (EE) un atjaunojamo energoresursu (AER) jautājumos

izstrādājot un ieviešot energovadības sistēmu reģionālā līmenī kā pašvaldību, enerģijas ražotāju, uzņēmēju, pētnieku un reģiona administrācijas sadarbības projektu

izstrādājot, ieviešot un uzraugot reģiona ilgtspējīgas enerģētikas rīcības plānu

izstrādājot, ieviešot un uzraugot reģiona novadu un pilsētu

Reģiona administrācija sadarbībā ar Valmieras pilsētu un pārējām reģiona pašvaldībām

Reģiona administrācija sadarbībā ar Valmieras pilsētu un pārējām reģiona pašvaldībām, enerģijas ražotājiem un uzņēmējiem

Reģiona administrācija sadarbībā ar Valmieras pilsētu un pārējām reģiona pašvaldībām, enerģijas ražotājiem un uzņēmējiem

Pašvaldības sadarbībā ar reģiona

ilgtspējīgas enerģētikas rīcības plānus

nodrošinot vienotu energoefektivitātes pasākumu rezultātu uzraudzību, datu vākšanu un apkopošanu

energoefektivitātes un atjaunojamo energoresursu centru

Reģiona administrācija sadarbībā ar reģiona energoefektivitātes un atjaunojamo energoresursu centru

b) nodrošinot sabiedrības informēšanu, iesaisti energoplānošanā un EE un AER risinājumu ieviešanā, tai skaitā

izveidojot energoefektivitātes un atjaunojamo energoresursu demonstrācijas centru

realizējot demonstrācijas projektus un veicinot resursu atkārtotu izmantošanu

izveidojot ilgtspējīgas energoplānošanas komiteju ar pašvaldību un nozaru apvienību pārstāvjiem, kas piedalītos energovadības sistēmas izveidē, kā arī risinātu aktuālos energojautājumus

apzinot un izplatot lokālās, nacionālās un ārvalstu labās prakses pašvaldībām, uzņēmējiem un privātpersonām par EE un AER risinājumiem un ieviešanu

Valmieras pašvaldība sadarbībā ar reģiona administrāciju

Reģiona energoefektivitātes un atjaunojamo energoresursu centrs sadarbībā ar pašvaldībām un reģiona administrāciju

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām

Reģiona administrācija sadarbībā ar reģiona energoefektivitātes un atjaunojamo energoresursu centru

2) veicinās energoefektivitātes paaugstināšanu

a) uzlabojot energoefektivitāti sabiedriskajās, privātajās ēkās un uzņēmumos, tai skaitā

īstenojot energoefektivitāti uzlabojošus projektus

motivējot pašvaldības EE attīstībai izmantot administratīvos atbalsta instrumentus

Pašvaldības, uzņēmēji un privātpersonas

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām

Par mērķu sasniegšanu liecinās:

Rādītājs	Bāzes vērtība		2017	2020	2030	Avots
	gads	daudzums				
No atjaunojamiem energoresursiem saražotās enerģijas īpatsvara pieaugums kopējā bruto enerģijas gala patēriņā	2009	34,3 ¹¹				EM
Pašvaldību infrastruktūras objektu, kas nodrošināti ar atjaunojamiem energoresursiem īpatsvara pieaugums (%)		aptauja				VPR
Vidējais siltumenerģijas patēriņa apkurei samazinājums pašvaldībās kWh/m ² / gadā		aptauja				VPR
Apstiprināto un ieviesto pašvaldību ilgtspējīgas enerģētikas attīstības stratēģiju skaits		aptauja				VPR

¹¹ Vidējā vērtība valstī. Nepieciešami reģiona līmeņa dati

Mērķis 2020:

Pilnveidot dabas kapitāla apsaimniekošanu

Tendences un izaicinājumi:

Reģiona *dabas resursu* saglabāšanās lielā mērā ir atkarīga no saimnieciskās aktivitātes un iedzīvotāju ikdienas paradumiem. Nepārdomāta saimnieciskā darbība var izraisīt ekoloģiski stabilas dzīves telpas zaudēšanu un bioloģiskās daudzveidības samazināšanos. Tādēļ nepieciešams stiprināt vides pārvaldības spējas un veidot saprātīgu *dabas kapitāla pārvaldību* teritoriju saimnieciskās attīstības jautājumos, saudzīgi rūpējoties par dabu, kā arī veicinot *vietējo resursu atkārtotu izmantošanu*. Pētījumi par *klimata pārmaiņu* izpausmēm un to prognozēm nav viennozīmīgi, taču skaidrs, ka klimata izmaiņas lielā mērā palielinās upju plūdu risku. Biežāk notiks vētras un paaugstināsies meža ugunsgrēku risks. Līdz ar to nepieciešams paaugstināt reģiona adaptācijas spējas klimata pārmaiņām.

Vidzeme vēlas, lai:

Līdz 2020.gadam ir izstrādāti un ieviesti vietējo resursu ražošanā izmantojamo izejvielu / dabas resursu vairākkārtējās izmantošanas risinājumi, pilnveidoti dalītas atkritumu vākšanas un pārstrādes risinājumi, apzinātas potenciāli piesārņotās un piesārņotās vietas un rasti jauni to izmantošanas risinājumi. Īstenoti dabas kapitāla labākas pārvaldības risinājumi, veicināta zaļās ekonomikas un ilgtspējīga dzīvesveida principu iedzīvināšana reģionā. Reģionā ir pieaudzis zaļo iepirkumu īpatsvars, veicinot vietējo ražotāju un pakalpojumu sniedzēju produktu un pakalpojumu patēriņu.

Vidzeme darīs:1) *veicinās vietējo resursu efektīvu un atkārtotu izmantošanu*

a) veicinot atkritumu pārstrādi un atkārtotu izmantošanu, tai skaitā

veicinot sadarbību starp izglītības un pētniecības iestādēm un uzņēmējiem, to apvienībām un klasteriem par vairākkārtējās resursu izmantošanas risinājumu ieviešanu reģionā

izveidojot un aprīkojot atkritumu dalītas vākšanas punktus un laukumus

izveidojot un attīstot atkritumu otrreizējas pārstrādes risinājumus

Reģiona administrācija sadarbībā ar izglītības un pētniecības iestādēm, uzņēmējiem un uzņēmēju organizācijām

Pašvaldības

Atkritumu pārstrādes operatori sadarbībā ar pašvaldībām

2) *nodrošinās degradēto teritoriju pārvaldību*

a) veicinot degradēto teritoriju revitalizāciju, tai skaitā

apzinot un kartējot reģiona degradētās teritorijas, tās kvalificējot un

Reģiona administrācija sadarbībā ar

ievietojot informāciju par tām vienotā Vidzemes portāla investīciju objektu e-platfomā un degradēto teritoriju e-platfomā

izveidojot degradēto teritoriju e-platfomu vienotajā Vidzemes portālā un integrējot to ar informāciju par investīciju objektiem, kā arī informāciju par piesārņotajām un potenciāli piesārņotajām vietām

izstrādājot rekomendācijas šo teritoriju revitalizēšanai, iekļaujot labāko pieejamo tehnoloģiju rekomendācijas un veicot to izpildes uzraudzību, labās prakses apkopošanu un nodrošinot pieredzes apmaiņu

veicinot ārējā finansējuma un investoru piesaisti sabiedriskās, kultūras, sporta un uzņēmējdarbības infrastruktūras izveidei šajās teritorijās

pašvaldībām, degradēto teritoriju īpašniekiem

Reģiona administrācija

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām, degradēto teritoriju īpašniekiem, uzņēmējiem

Pašvaldības sadarbībā ar reģiona administrāciju un degradēto teritoriju īpašniekiem

3) *sekmēs reģiona adaptāciju klimata pārmaiņām*

a) plānojot preventīvas rīcības klimata pārmaiņu adaptācijai, tai skaitā

izstrādājot Vidzemes reģiona klimata pārmaiņu stratēģiju un vadlīnijas pašvaldību klimata pārmaiņu stratēģiju izstrādei

izstrādājot pašvaldību klimata pārmaiņu stratēģijas

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām, VARAM, Dabas aizsardzības pārvaldi, uzņēmējiem, to organizācijām un nevalstiskajām organizācijām

Pašvaldības sadarbībā ar uzņēmējiem, to organizācijām un nevalstiskajām organizācijām

4) *uzlabos dabas kapitāla pārvaldību reģionā*

a) veicinot sabiedrības līdzdalību vides pārvaldībā, tai skaitā

Istenojot sabiedrības informēšanas projektus par vietējo resursu izmantošanu un vienlaicīgi dabas ilgtspējīgu saglabāšanu

veicinot bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas iniciatīvas

izplatot labo praksi par ilgtspējīgas lauksaimniecības un mežsaimniecības risinājumiem pašvaldību plānu un saimniecību līmenī

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām, vides izglītības un informācijas centriem, nevalstiskajām organizācijām, izglītības iestādēm

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām, vides izglītības un informācijas centriem, nevalstiskajām organizācijām, izglītības iestādēm

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām

b) veicinot zaļā iepirkuma pielietošanu iepirkumos, tai skaitā

nodrošinot regulāru komunikāciju, informatīvos materiālus un sniedzot konsultatīvu atbalstu pašvaldībām zaļā iepirkuma pielietošanas jautājumos

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām, IUB

Par mērķu sasniegšanu liecinās:

Rādītājs	Bāzes vērtība		2017	2020	2030	Avots
	gads	daudzums				
Ekoloģiskās pēdas nospiedums (ha uz vienu iedzīvotāju)	2009	3,85 ¹²				VARAM
Pārstrādāto atkritumu īpatsvara pieaugums (% no savāktajiem atkritumiem gadā)	2008	34 ¹³				CSP
Revitalizēto degradēto teritoriju skaits		izvērtējums				VPR
Klimata pārmaiņu riska pārvaldīšanas instrumenti integrēti vietējo un reģionālos attīstības plānošanas dokumentos		izvērtējums				VPR

¹² Pētījums „Latvijas pilsētu sociāli ekonomiskās attīstības tendences” 2009

¹³ Vidējā vērtība valstī. Nepieciešami reģiona līmeņa dati

STRATĒGISKAIS VIRZIENS: TERITORIJA

Mērķi 2030:

Uzlabot sasniedzamību, pieejamību un pievilcību

Saglabāt un attīstīt Vidzemes savdabīgo kultūrtelpu

Veidot ilgtspējīgu un labi funkcionējošu pilsētu tīklu, kas balstīts uz savstarpējās sadarbības un papildinātības principiem

ILGTERMIŅA PRIORITĀTE

5: PIEEJAMS REĢIONS

Vidēja termiņa attīstības prioritāte

5.1: Sabiedriskais transports un ceļi

Mērķi 2020:

Paaugstināt iedzīvotāju mobilitāti

Uzlabot sabiedriskā transporta sasniedzamību un ātrumu

Tendences un izaicinājumi:

Šobrīd reģiona attīstība ir lielā mērā atkarīga no kvalitatīvas *transporta un sakaru infrastruktūras*. Vidzemes autoceļu tīkls ir pietiekami blīvs, taču autoceļu kvalitāte ir ievērojami zemāka par ES pieņemto. Pēdējo desmit gadu laikā ir slēgtas vairākas dzelzceļa līnijas, citās dzelzceļa līnijās ir pārtraukti vai samazināti pasažieru pārvadājumi. Sabiedriskā transporta īpatsvars pēdējo gadu laikā samazinājies, nelabvēlīgi ietekmējot attālāku teritoriju sasniedzamību. Iedzīvotāju mobilitātes veicināšanai jāuzlabo *reģionālo un vietējo autoceļu kvalitāte*. Lai samazinātu ceļa pavadīto laiku jāuzlabo *sabiedriskā transporta pakalpojumu kvalitāte* un jāpilnveido dažādu transporta veidu maršrutu sasaiste. Vienlaikus jāapsver dažādu *alternatīvo transporta veidu* izmantošanas iespējas prognozējamā straujā degvielas cenu kāpuma vai energo krīzes gadījumā. Tādēļ ap apdzīvotajiem centriem pieaugs velomobilitātes nozīme. Ātra interneta pieejamība var kompensēt fizisko attālumu līdz pakalpojumu sniegšanas centram, nodrošinot iespēju iedzīvotājiem saņemt pakalpojumus un strādāt attālināti.

Vidzeme vēlas, lai:

Līdz 2020.gadam ir uzlabota būtiskāko satiksmes artēriju - starpreģionālo un reģionālo savienojumu ceļu kvalitāte, nodrošināts vismaz viens kvalitatīvs savienojums starp pagastu un novadu centriem atbilstoši iedzīvotāju pārvietošanās plūsmai un pakalpojumu izmantojumam. Īstenoti labākas pārvaldības risinājumi, lai uzlabotu transporta infrastruktūras plānošanu, t.sk. attiecībā uz velo infrastruktūras plānošanu un dažādu transporta veidu attīstību. Nodrošināta iespēja pārvietoties, izmantojot alternatīvus transporta veidus. Līdz 2020.gadam reģionā ir ieviesti inteligento transporta sistēmu modeļi, piemēram, transports pēc pieprasījuma, kas efektīvi papildina sabiedriskā transporta sistēmu. Ir nodrošināti ātrāki sabiedriskā transporta savienojumi ar centriem, gan pa auto ceļiem, gan dzelzceļu, lai reģiona iedzīvotājiem ir pieejami dažādi izglītības, veselības, kultūras, sociālie u.c. pakalpojumi. Ir veikti iedzīvotāju mobilitātes pētījumi, uz kuru pamata pieņemti izsvērtus lēmumus par dažādiem transporta risinājumiem.

Vidzeme darīs:

1) nodrošinās labāku reģiona iekšējo sasaisti un sasaisti ar Eiropas komunikāciju tīklu elementiem

a) sekmējot transporta infrastruktūras izbūvi, tai skaitā

sakārtojot Vidzemes reģiona un novadu attīstībai būtiskākos autoceļus

uzlabojot dzelzceļa infrastruktūras kvalitāti un izveidojot ātrākus dzelzceļa pasažieru satiksmes savienojumus ar Rīgu

attīstot multimodālus (sabiedriskā) transporta termināļus - pārsēšanās punktus

izveidojot kvalitatīvu velo infrastruktūru – gar autoceļiem, autoceļu nodalījuma joslās un ainaviski pievilcīgās teritorijās

veicinot videi draudzīgu transporta līdzekļu popularitāti un izstrādājot atbilstošās infrastruktūras plānu

Izveidojot videi draudzīgu transporta līdzekļu atbilstošo infrastruktūru

atbalstot vispārēja platjoslās pārklājuma ieviešanu Vidzemes reģionā un mājssaimniecību pieejai tai

LVC sadarbībā ar pašvaldībām, reģiona administrāciju, SM

Pasažieru vilciens sadarbībā ar pašvaldībām, reģiona administrāciju, SM, LDzC

ATD sadarbībā ar pašvaldībām, reģiona administrāciju, SM, LVC, LDzC, pārvaldītājiem

Pašvaldības sadarbībā ar LVC

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām

Pašvaldības sadarbībā ar uzņēmējiem un atbildīgajām valsts institūcijām

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām

2) veicinās reģiona iedzīvotāju mobilitāti

a) uzlabojot sabiedriskā transporta ātrumu un pieejamību, tai skaitā

izstrādājot Vidzemes mobilitātes plānu

izstrādājot Vidzemes iedzīvotāju mobilitātes paradumu regulārus pētījumus un izmantojot tos transporta sistēmas pilnveidei

izstrādājot un ieviešot integrētus sabiedriskā transporta kustības grafikus

izveidojot "transporta pēc pieprasījuma" sistēmu reģionā un veicot tās pilotpārbaudi

ieviešot sabiedriskajā transportā atjaunojamo energoresursu transportlīdzekļus

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām

Reģiona administrācija sadarbībā ar pētniecības iestādēm un pašvaldībām

Reģiona administrācija sadarbībā ar ATD, pašvaldībām un pārvaldītājiem

Reģiona administrācija sadarbībā ar ATD, pašvaldībām un pārvaldītājiem

Pašvaldības sadarbībā ar pārvaldītājiem

Par mērķu sasniegšanu liecinās:

Rādītājs	Bāzes vērtība		2017	2020	2030	Avots
	gads	daudzums				
Samazinās sliktā un ļoti sliktā stāvoklī esošo valsts reģionālo autoceļu un vietējo valsts autoceļu ar melno segumu garums	2012	36%				LVC
Palielinās iedzīvotāju skaits, kas pārvietojas ar velosipēdu vismaz 1-2 reizes nedēļā		aptauja				VPR
Mainās pasažieru apgrozība sabiedriskajā autotransportā (regulārās satiksmes autobusu milj. pasažierkilometri gadā)	2014	61	57,4	61	67	VPR
Samazinās laika patēriņš ceļā ar sabiedrisko transportu starp reģiona	2014	49,87	52	55	59	VPR

attīstības centriem – palielinās sabiedriskā transporta kursēšanas ātrums (km/h)						
Stabils valsts un pašvaldību pārklājums ar sabiedrisko transportu reģionā (%) – pieaug iedzīvotāju skaits, kuriem tuvākā sabiedriskā transporta pieturvietā ir līdz 2 km attālumā	2014	59	63	67	70	VPR

6.1: Ilgtspējīga un pievilcīga dzīves vide

Mērķi 2020:

Uzlabot dzīves vides kvalitāti

Tendences un izaicinājumi:

Vidzemes *iedzīvotāju skaits* arī ilgākā laikā turpinās samazināties. Tāpēc samazināsies arī iedzīvotāju blīvums, īpaši lauku teritorijās. Tagadējie lauku iedzīvotāji koncentrēsies pakalpojumu centros, vienlaikus daļa turīgāko pilsētnieku izvēlēsies pārcelties uz dzīvi laukos. Kvalitatīvi dzīves apstākļi, darba iespējas, *uz iedzīvotāju vajadzībām balstītu pakalpojumu* piedāvājums un pievilcīga dzīves vide ir faktori kas palīdzēs gan noturēt esošos iedzīvotājus, gan piesaistīt jaunas iedzīvotāju grupas dzīvei lauku apvidos. *Vietas pievilcības* uzlabošanai būtiski ir apzināties *ainavu telpas* kā potenciālu resursu attīstības plānošanai. Vidzemes attīstības centru salīdzinoši zemā konkurētspēja mudina attīstīt ciešāku *centru savstarpējo sadarbību, sadarbību ar Rīgu un ar apkārtējām lauku teritorijām* reģiona kopējās konkurētspējas paaugstināšanai un attīstības potenciāla pilnvērtīgākai izmantošanai.

Vidzeme vēlas, lai:

Līdz 2020.gadam reģionā ir uzsākts īstenot risinājumus, kas veicina reģiona dabas, kultūras kapitāla un ainavas pārdomātu izmantošanu vietu pievilcības palielināšanā. Pašvaldības pārdomāti īsteno dažādu mērķa grupu cilvēkresursu piesaistes pasākumus. Reģiona attālinātību kompensē ātru sakaru savienojumu pieejamība. Šie savienojumi nodrošina ne tikai saziņu, bet arī piekļuvi zināšanām un jaunu uzņēmējdarbības virzienu veidošanos – attālināto darbu, klientu attālinātu apkalpošanu u.c. Reģiona attīstības centri ciešāk sadarbojas savā starpā, ar Rīgu un lauku teritorijām mērķtiecīgi plānojot un īstenojot reģiona attīstībai būtiskus projektus.

Vidzeme darīs:1) *izmantos Vidzemes ainavu potenciālu*

a) uzlabojot ainavu telpas apzināšanu un attīstības plānošanu, tai skaitā

aktualizējot Vidzemes reģiona ainavu telpu novērtējumu, ietverot ainavu definēšanu un kartēšanu e-platfomā vienotajā Vidzemes portālā, saskaņojot ar degradēto teritoriju kartējumu, balstoties uz Eiropas ainavu konvenciju

izstrādājot Vidzemes reģiona ainavu telpu attīstības plānu, definējot ainavu telpas, iekļaujot labās prakses un labāko pieejamo risinājumu rekomendācijas

veicinot ainavu izpratnes veidošanu pašvaldībās, iekļaujot labās prakses un labāko pieejamo risinājumu rekomendācijas

īstenojot izglītojošas kampaņas ainavu satura, nozīmes un pielietojuma izpratnes veicināšanai pašvaldībās un sabiedrībā kopumā

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām un pētniecības iestādēm

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām un pētniecības iestādēm

Reģiona administrācija

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām

2) attīstīs pieejamības risinājumus ar dzīves kvalitāti saistītu pakalpojumu nodrošināšanai lauku teritorijās

a) veicinot pakalpojumu pieejamību lauku teritorijās, tai skaitā

veidojot uz iedzīvotāju vajadzībām balstītus vietējo pakalpojumu kompleksus, orientējoties uz dažādām mērķa grupām (jaunās ģimenes, seniori, vasaras māju īpašnieki u.c.)

veidojot un attīstot mobilo pakalpojumu risinājumus

koordinējot pašvaldību sadarbību un izplatot labo praksi mobilo pakalpojumu risinājumu un vietējo pakalpojumu kompleksu ieviešanai

izveidojot vasarnīcu ("otro māju") e-platformu un to iekļaujot vienotajā Vidzemes portālā

Pašvaldības sadarbībā ar reģiona administrāciju

Pašvaldības sadarbībā ar reģiona administrāciju

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām un kaimiņu reģioniem

3) veicinās līdzsvarotu apdzīvojuma struktūru reģionā

a) veicinot sadarbību un koordinētu attīstību starp attīstības centriem un Rīgu, attīstības centru starpā un starp pilsētu un lauku teritorijām, tai skaitā

definējot reģiona nozīmes centru funkcionālās sadarbības jomas, sadarbības mehānismus un veicinot kopīgu plānošanu un kopīgu projektu īstenošanu

izstrādājot sadarbības ietvaru sadarbības veicināšanai starp attīstības centriem un Rīgu, attīstības centru starpā un starp pilsētām un lauku teritorijām, iekļaujot sadarbības un mijiedarbības efektīvāko formu rekomendācijas

Vidzemes plānošanas reģionā esošie nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centri; kaimiņu reģionos esošie attīstības centri

Reģiona administrācija sadarbībā ar Vidzemes plānošanas reģionā esošajiem nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centriem un pašvaldībām; kaimiņu reģionos esošie attīstības centri

b) stiprinot teritorijas attīstības plānošanas kapacitāti, tai skaitā

sniedzot atbalstu teritoriju attīstības plānošanas kapacitātes stiprināšanai un attīstības plānošanas dokumentu ieviešanas efektivitātes paaugstināšanai

veicinot vietējo rīcības grupu aktivitātes un sadarbību, izplatot labās prakses, līdzdarbojoties vietējo rīcības grupu stratēģiju izstrādē un vērtēšanā

īstenojot metodisko vadību un apmācības pašvaldībām vietējās sabiedrības aktīvākai iesaistei un vietējo iniciatīvu izstrādei

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām, vietējām rīcības grupām, ZM

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām, vietējām rīcību grupām

Par mērķu sasniegšanu liecinās:

Rādītājs	Bāzes vērtība		2017	2020	2030	Avots
	gads	daudzums				
iedzīvotājiem pieejamo mobilo pakalpojumu skaits		pētījums				VPR
iedzīvotājiem pieejamo vietējo pakalpojumu kompleksu skaits		pētījums				VPR
īstenoto attīstības centru sadarbības projektu skaits		Izvērtējums				VPR
Pilsētu / lauku iedzīvotāju attiecības izmaiņas	2014	43 / 57				CSP

Mērķi 2020:

Palielināt iedzīvotāju pilsonisko līdzdalību pārvaldības procesos reģionā

Veidot labvēlīgu vidi jaunu kultūras vērtību radīšanai, mantoto kultūras vērtību saglabāšanai un pieejamībai

Tendences un izaicinājumi:

Vidzemes identitāte ir cieši saistīta ar reģiona *kultūras un dabas mantojumu*, tai skaitā nemateriālo kultūras mantojumu. Tie ir būtiski Vidzemes attīstības resursi, kurus ir svarīgi saglabāt un attīstīt, veicinot unikālās kultūrvides saglabāšanu, vietējo kopienu ekonomikas, amatniecības un radošo industriju attīstību, it īpaši lauku teritorijās, tādējādi stiprinot to konkurētspējas potenciālu. *Radoša vide*, kas uztur kultūras daudzveidību, vienlaicīgi saglabājot kultūrvēsturisko mantojumu, tieši un netieši atbalsta jaunu produktu radīšanu, veido pateicīgu augsni teritoriju attīstībai. Iesaistīšanās kultūras procesos veicina iedzīvotāju *savstarpējo neformālo saišu veidošanos*, stiprina identitāti un ciešāk saliedē sabiedrību. Vidzemes iedzīvotāji biežāk viedokļa paušanai izmanto alternatīvās politiskās līdzdalības un elektroniskās iesaistes formas. Vietējo kopienu stiprināšanas aktivitātes veicina iedzīvotāju *aktīvāku iesaistīšanos lēmumu pieņemšanā* un sabiedriskajos procesos.

Vidzeme vēlas, lai:

Līdz 2020.gadam reģionā tiek realizētas dažādas iniciatīvas, kas vērstas uz Vidzemes kultūras un dabas kapitāla saglabāšanu un attīstību. Notiek dažādas kopienu stiprināšanas aktivitātes, iesaistot nevalstiskās organizācijas, vietējos viedokļu līderus, uzņēmumus. Notiek regulāra un koordinēta sadarbība ar diasporu.

Vidzeme darīs:

1) *saglabās un attīstīs reģiona kultūras un dabas kapitālu*

a) saglabājot un attīstot reģiona kultūras un dabas mantojumu, tai skaitā

veicinot kultūras un dabas mantojuma pārdomātu izmantošanu kultūras, rekreācijas un dabas tūrisma piedāvājumā

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām, kultūras un izglītības iestādēm, uzņēmējiem, KM, VKPAI, DAP

b) veicinot un attīstot tūrisma un kultūras pasākumu piedāvājumu, tai skaitā

Paplašinot tūrisma piedāvājumu un stiprinot tā potenciālu

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām, kultūras un izglītības iestādēm, uzņēmējiem, KM, VKPAI, DAP

attīstot tūrisma funkcionālās teritorijas¹⁴ reģionā un veidojot integrētus piedāvājumus

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām, kultūras un izglītības iestādēm, KM, TAVA, uzņēmējiem, īpaši radošo industriju, Vidzemes tūrisma asociāciju

c) veicinot un attīstot kultūras un radošās industrijas / norises, tai skaitā

īstenojot Vidzemes kultūras programmu

Reģiona administrācija sadarbībā ar VKKF, pašvaldībām, kultūras un izglītības iestādēm

attīstot kultūras un radošās industrijas

Uzņēmēji, pašvaldības, kultūras un izglītības iestādes

2) veidos stipras un vienotas kopienas

a) attīstot sadarbību un īstenojot kopienu stiprināšanas aktivitātes, tai skaitā

veicinot vietējo rīcības grupu darbību

Vietējās rīcības grupas sadarbībā ar reģiona administrāciju, ZM un pašvaldībām

veicinot mājražotāju un amatnieku apvienību veidošanos reģionā, popularizējot amatniecību un mājražošanu kā brīvā laika, uzņēmējdarbības un kopienas stiprināšanas veidu

Reģiona administrācija sadarbībā ar pašvaldībām, kultūras un izglītības iestādēm, amatniekiem un mājražotājiem, KM

veicinot iedzīvotāju iesaistīšanos kultūras procesos, tai skaitā amatiermākslas kolektīvos

Pašvaldības, kultūras un izglītības iestādes

veidojot un attīstot sadarbību ar diasporu

Pašvaldības

veicinot līderības un pilsoniskās aktivitātes

Pašvaldības, reģiona administrācija

Par mērķu sasniegšanu liecinās:

Rādītājs	Bāzes vērtība		2017	2020	2030	Avots
	gads	daudzums				
Iedzīvotāju pilsoniskās līdzdalības indeksa pieaugums	2009	7,4 ¹⁵				KM
Amatiermākslas kolektīvu dalībnieku skaits uz 100 iedzīvotājiem	2008	5,6 ¹⁶				KM
Palielinās iedzīvotāju īpatsvars, kas izmanto internetu sadarbībai ar valsts un pašvaldību institūcijām	2014	n ¹⁷				VPR

¹⁴ Reģiona tūrisma funkcionālās teritorijas veido: 1) Baltijas ceļš (Gaujas nacionālais parks un Via Hanseatica teritorijas); 2) Gaismas ceļš (Vidzemes augstiene, sevišķi teritorija, kas aptver Vecpiebalgu, Jaunpiebalgu, Gulbene, Alūksne un Gulbenes-Alūksnes bānīša apkaime)

¹⁵ Vidējā vērtība valstī. Nepieciešami reģiona līmeņa dati

¹⁶ Vidējā vērtība valstī. Nepieciešami reģiona līmeņa dati

¹⁷ Vērtības tiek precizētas

HORIZONTĀLIE PRINCIPI

Rīcības, kas paredzētas katrai prioritātei, lai nodrošinātu horizontālo principu īstenošanu.

Ilgtermiņa prioritātes 2030	Vidēja termiņa attīstības prioritātes 2020	Pārvaldība	Viedā specializācija	Pieejamība
Stratēģiskais virziens: CILVĒKS				
IAS1: Kvalitatīva, pieejama un daudzpusīga izglītība	AP1.1 Darba tirgus prasmju un uzņēmējspējas attīstība	<ul style="list-style-type: none"> Izglītības jautājumu reģionālais koordinators Konsultatīvs pašvaldību speciālistu koordinācijas mehānisms izglītības un nodarbinātības jautājumos Regulāri izglītības piedāvājuma, tā atbilstības darba tirgus tendencēm apsekojumi, datu apkopošana un publicēšana Darbspēka mobilitātes pētījumi 	<ul style="list-style-type: none"> Viedās specializācijas jomu integrācija izglītības saturā Atbalsts pētnieku - izglītības mijiedarbībai 	<ul style="list-style-type: none"> Starppašvaldību transporta risinājumu koordinācija Atbalsts lietojumprogrammu izstrādei e-mācību jomā Skolotāju mobilitātes risinājumi
IAS2: Sociālā drošība un veselība	AP2.1: Veselība	<ul style="list-style-type: none"> veselības jautājumu reģionālais koordinators Nacionālā veselīgo pašvaldību tīkla darbības principu integrēšana reģiona pārvaldības procesos Regulāri sabiedrības veselības, dzīvesveida, veselības aprūpes pieejamības apsekojumi, datu apkopošana un publicēšana 	<ul style="list-style-type: none"> Rehabilitācijas un veselības aprūpes pakalpojumu attīstības veicināšana reģionā 	<ul style="list-style-type: none"> Starppašvaldību transporta risinājumu koordinācija ar iestāžu darba laiku saskaņotu transporta pakalpojumu izveide mobilu veselības pakalpojumu risinājumu izveide attālinātām teritorijām un specifiskām mērķa grupām
	AP2.2: Sociālā drošība	<ul style="list-style-type: none"> sociālo jautājumu reģionālais koordinators konsultatīvs pašvaldību speciālistu koordinācijas mehānisms sociālajos un veselības jautājumos reģiona Deinstitutionalizācijas plāna īstenošanas uzraudzība un izvērtēšana Sociālo resursu centra darbības paplašināšana 		<ul style="list-style-type: none"> Starppašvaldību transporta risinājumu koordinācija mobilu sociālo pakalpojumu risinājumu izveide attālinātām teritorijām un specifiskām mērķa grupām
Stratēģiskais virziens: EKONOMIKA				
IAS3: Ilgtspējīgas uzņēmējdarbības un inovāciju vide	AP3.1: Tematiskie tīklojumi un zināšanu pārnese	<ul style="list-style-type: none"> Reģiona uzņēmējdarbības padome uzņēmējdarbības attīstības reģionālais koordinators izglītības pieprasījuma / piedāvājuma risinājumi uzņēmumu un atbalstošo institūciju tīklošanās e-platforma Vidzemes portālā uzņēmējdarbības un inovāciju vides pētījumi, regulāri darba tirgus apsekojumi, datu apkopošana un publicēšana 	<ul style="list-style-type: none"> Tīklojumu attīstība viedās specializācijas jomās Atbalsts uzņēmēju - pētnieku mijiedarbībai un zināšanu pārnesei Viedās specializācijas jomu potenciāla dziļāka izpēte 	
	AP3.2: Uzņēmējdarbības un inovāciju atbalsta instrumenti	<ul style="list-style-type: none"> Vidzemes uzņēmējdarbības atbalsta centra izveide Vienota reģiona zīmolveidības izstrāde un ieviešana Potenciālo investīciju teritoriju e-platforma Vidzemes portālā Attālinātā darba e-platforma Vidzemes portālā 	<ul style="list-style-type: none"> viedās specializācijas jomu uzņēmumu un speciālistu piesaiste reģionam 	<ul style="list-style-type: none"> Izveidoto industriālo zonu pieejamības un savstarpējās savietojamības uzlabošana

		<ul style="list-style-type: none"> - industriālo teritoriju attīstības pārraudzība - attīstības labās prakses piemēri, labākās pieejamās tehnoloģijas un risinājumi - Vidzemes uzņēmējdarbības un inovāciju inkubators 		
IAS4: Ilgtspējīga ekonomika	AP4.1: Energoplānošana un enerģijas pieejamība	<ul style="list-style-type: none"> - Vienas pieturas aģentūras energoefektivitātes un atjaunojamo energoresursu jautājumos izveide - Reģionālās energovadības sistēmas izveide - Energovadības reģionālais koordinators - Energoefektivitātes un atjaunojamo energoresursu demonstrācijas centrs 	- Biomasas izmantošanas ķīmiskajai pārstrādei un enerģijai attīstības veicināšana	
	AP4.2. Zema oglekļa ekonomika	<ul style="list-style-type: none"> - Degradēto teritoriju e-platforma Vidzemes portālā, savietota ar potenciālo investīciju teritoriju e-platformu - Dabas kapitāla pieejas integrēšana teritorijas plānošanā - Regulāri klimata pārmaiņu apsekojumi, vides monitorings, datu apkopošana un publicēšana 		
Stratēģiskais virziens: TERITORIJA				
IAS5: Pieejams reģions	AP5.1. Sabiedriskais transports un ceļi	<ul style="list-style-type: none"> - Transporta jautājumu reģionālais koordinators - Konsultatīvs pašvaldību speciālistu koordinācijas mehānisms transporta jautājumos - Intelīgento transporta sistēmu ieviešana - Regulāri iedzīvotāju mobilitātes pētījumi, datu apkopošana un publicēšana 		<ul style="list-style-type: none"> - "Transports pēc pieprasījuma" sistēmas ieviešana - Starppašvaldību transporta risinājumu koordinācija - Ar iestāžu darba laiku saskaņotu transporta pakalpojumu izveide
IAS6: Vietu pievilcība	AP6.1: Ilgtspējīga un pievilcīga dzīves vide	<ul style="list-style-type: none"> - Ainavu telpu pieejas integrācija teritorijas plānošanā - Ainavu e-platforma Vidzemes portālā - Vasaras (otro māju) e-platforma Vidzemes portālā - Attīstības centru savstarpējās sadarbības, sadarbības ar Rīgu un sadarbības ar lauku teritorijām sadarbības mehānismu, funkcionālu plānošanas risinājumu izveide 		- Mobilu pakalpojumu risinājumu izveide attālinātām teritorijām un specifiskām mērķa grupām
	AP6.2 Iesaistoša kultūrvide	<ul style="list-style-type: none"> - Sadarbība ar diasporu - Tūrisma funkcionālo teritoriju attīstība - Līderības un pilsoniskās aktivitātes 	- Rekreācijas un ilgtspējīga tūrisma specializācijas attīstības veicināšana	

04 Programmas ieviešana un uzraudzība

IEVIEŠANA

Attīstības programma ir Vidzemes plānošanas reģiona attīstības vadības instruments. Par programmas ieviešanu līdzatbildīgas ir visas Vidzemes pilsētas un novadi. Vidzemes plānošanas reģiona administrācijai ir koordinējoša loma.

Vidzemes plānošanas reģiona administrācija ir atbildīga par programmas ieviešanu kopumā. Tai ir galvenā un noteicošā loma, formulējot Vidzemes pašvaldību kopējo viedokli, aizstāvot to vienotās, saskaņotās intereses.

Programmas ieviešanas modelis balstīts uz labas pārvaldības principiem - sadarbība, koordinācija, iesaistīšana un resursu mobilizācija. Modelis paredz daudzdisciplināru pieeju, iesaistot dažādas organizācijas un individuus ar dažādu ekspertīzi, pieredzi un spējām, ietverot gan valsts, gan pašvaldību, gan privāto gan kopienu līmeņus. Būtiska loma stratēģijas īstenošanā ir Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai un Pārresoru koordinācijas centram.

Programmas ieviešanas struktūru veido reģiona Attīstības padome kā galvenā lēmējinstītūcija un reģiona administrācija kā tās izpildstruktūra. Katra programmas stratēģiskā virziena ieviešanu un uzraudzību koordinē attiecīgi izveidota komiteja:

Stratēģiskais virziens	Komiteja	Iesaistītie
CILVĒKS	Cilvēkresursu attīstības komiteja	reģiona politiķi, pašvaldību speciālisti, sociālo un veselības iestāžu pārstāvji, nevalstisko organizāciju pārstāvji, izglītības un pētniecības iestāžu pārstāvji
EKONOMIKA	Uzņēmējdarbības attīstības komiteja	reģiona politiķi, pašvaldību speciālisti, uzņēmēji un uzņēmēju apvienību pārstāvji, izglītības un pētniecības iestāžu pārstāvji
TERITORIJA	Teritorijas attīstības komiteja	reģiona politiķi, pašvaldību speciālisti, uzņēmēji un uzņēmēju apvienību pārstāvji, izglītības un pētniecības iestāžu pārstāvji, nevalstisko organizāciju pārstāvji

Atbildīgo institūciju (pašvaldību) izdevums ir veikt pašvaldības teritorijas attīstības uzraudzību, iesniedzot reģionā pašvaldību plānošanas dokumentu Uzraudzības ziņojumus un pārskatus, kā arī, sagatavojot priekšlikumus turpmākajām rīcībām, kas vērstas uz reģiona stratēģisko mērķu sasniegšanu.

UZRAUDZĪBA UN IZVĒRTĒŠANA

Vidzemes plānošanas reģiona uzraudzības un izvērtēšanas sistēmas uzdevums ir nodrošināt reģiona attīstības plānošanas dokumentu - Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2014.-2030.gadam un Attīstības programmas 2014.-2020.gadam veiksmīgu īstenošanu. Tas ir vadības instruments, kas integrē uzraudzību un izvērtēšanu programmu vadības procesā. Uzraudzības un izvērtēšanas sistēma ir nepārtraukts informācijas ieguves un analīzes process, ar mērķi noteikt cik labi norit virzība pretī noteiktajiem attīstības mērķiem.

Vidzemes plānošanas reģiona uzraudzības un izvērtēšanas sistēmu veido:

- vispārējie attīstības uzraudzības rādītāji (rezultatīvie rādītāji) => skat. tabulu Nr. 1
- Attīstības programmas rīcību uzraudzības rādītāji (iznākuma rādītāji) => skat. Rīcības plānu
- Uzraudzības rīki / prioritāšu loģiskais modelis

- Uzraudzības ziņojums 1 x gadā
- Programmas vidusposma izvērtējums (ne vēlāk kā 2018.gadā)
- Programmas noslēguma izvērtējums (ne vēlāk kā 2020.gadā)

Veiksmīgai uzraudzības sistēmai nepieciešama visu pušu ieinteresētība, vadība, regulāra uzturēšana un ticamība.

Galvenie uzraudzības un izvērtēšanas pielietojumu veidi:

- Atskaite politiķiem un sabiedrībai,
- Pamatojums finansējuma piesaistei,
- Pamatojums nepieciešamajām izmaiņām, grozījumiem dokumentos,
- Atbalsts citu stratēģiju un programmu plānošanai un īstenošanai
- Uzlabota komunikācija ar sabiedrību

Vispārējie attīstības rādītāji

Rādītājs	Bāzes vērtība		2017	2020	2030	Avots
	gads	daudzums				
Augstāku izglītības līmeni ieguvušo iedzīvotāju īpatsvars	2013	77,07%				CSP
Veselīgi nodzīvoto mūža gadu vidējo gadu pieaugums	2014	54 g. vīr.; 57 g. siev. ¹⁸		57 g. vīr.; 60 g. siev.		VM
Nabadzības riska indekss	2012	30,70%				CSP
pieaudzis 15 gadus un vecāku iedzīvotāju īpatsvars, kas ieguvuši augstāku izglītības līmeni ¹⁹	2013	77,07%				CSP
pieaudzis augstāko izglītību ieguvušo 30-34 gadus veco iedzīvotāju īpatsvars	2011	22%				CSP
pieaudzis pieaugušo izglītībā iesaistīto personu īpatsvars 25-64 gadu vecumā	2011	5,1 ²⁰				IZM, CSP
pieaudzis nodarbināto īpatsvars vecuma grupā no 20 līdz 64 gadiem	2013	61,3%				CSP
jauniešu bezdarba samazināšanās	2014	10,4%				VARAM
profesionālo izglītības iestāžu un augstskolu absolventu nodarbinātība atbilstoši tautsaimniecības sektoram		pētījums				VPR
Mirstības no asinsrites sistēmas slimībām ļaundabīgiem audzējiem uz 100 000 iedzīvotājiem gadījumu skaita samazinājums	2013	884,6				SPKC
Mirstības no ļaundabīgiem audzējiem uz 100 000 iedzīvotājiem gadījumu skaita samazinājums	2013	315,8				SPKC
Ārstu skaita uz 10 000 iedzīvotājiem pieaugums	2012	22				SPKC
Iedzīvotāju skaita uz vienu praktizējošo ārstu samazinājums	2012	454				SPKC
Ambulatoro apmeklējumu skaits pie ārstiem uz 1 cilvēku	2013	5,3				SPKC
Iedzīvotāju, kas vismaz 1-2 reizes nedēļā nodarbojas ar fiziskām un sportiskām aktivitātēm, īpatsvara pieaugums	2009	27 ²¹				CSP, VM
Personu ar garīga rakstura traucējumiem īpatsvars, kas dzīvo ārpus institūcijas un kam ir pieejami sabiedrībā balstīti pakalpojumi	2014	0				VPR
Alternatīvo sociālo pakalpojumu lietotāju skaits		aptauja				VPR
Reģiona pašvaldību pamatbudžeta izdevumu apjoma izmaiņas sociālajiem pakalpojumiem un aprūpei	2013	29,42 EUR				VARAM
Reģiona iedzīvotāju subjektīvās drošības uztveres izmaiņas	2013	23,90% ²²				VPR

¹⁸ Sabiedrības veselības pamatnostādnes 2014-2020 – vidējā vērtība valstī

¹⁹ Iedzīvotāju ar augstāko izglītību, arodizglītību vai profesionālo vidējo izglītību un vispārējo vidējo izglītību īpatsvars no visa reģiona iedzīvotāju kopskaita

²⁰ Vidējā vērtība valstī. Nepieciešami reģiona līmeņa dati

²¹ Vidējā vērtība valstī. Nepieciešami reģiona līmeņa dati

²² Bāzes dati iegūti projekta "Nacionālā identitāte un sociālā cilvēkdrosība" veiktajā aptaujā. Nepieciešams veikt periodiskus iedzīvotāju cilvēkdrosības mērījumus.

Strādājošo mēneša vidējā darba samaksa pirms nodokļu nomaksas	2013	560 EUR				CSP
Reģiona iekšzemes kopprodukts (IKP) uz 1 iedzīvotāju	2011	6555 EUR				CSP
Reģiona bruto pievienotā vērtība (BPV) uz 1 nodarbināto	2013	22,2 tūkst. EUR				CSP
Siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanās	2007	46,6 ²³				Eurostat
Inovāciju jomā aktīvo uzņēmumu skaita un īpatsvara pieaugums	2008-2010	10,8 ²⁴				CSP
Izdevumu pētniecības darbu veikšanai pieaugums reģionā	2012	1409 tūkst. EUR ²⁵				CSP
Iestāžu, uzņēmumu un organizāciju, kurās tiek veikts pētniecības darbs skaita pieaugums	2012	424 ²⁶				CSP
Viedās specializācijas jomās darbojošos uzņēmumu un pētniecības iestāžu, kas piedalās tīkļos un klasteros, skaita pieaugums		pētījums				VPR
Stratēģisko partnerību skaits	2014	aptauja				VPR
Tirgus sektora ekonomiski aktīvo vienību skaita uz 1000 iedzīvotājiem pieaugums	2012	18636				CSP
Pieejamo uzņēmējdarbības un inovāciju atbalsta instrumentu lietotāju skaits un dinamika		pētījums				VPR
reģiona kopējās pievienotās vērtības pieaugums	2011	1 235 068 tūkst. euro				CSP
augstas pievienotās vērtības produktu un pakalpojumu īpatsvara kopējā reģiona IKP pieaugums	2010	17,92 ²⁷				CSP
izveidoto un veiksmīgi darbojošos industriālo teritoriju skaits		izvērtējums				VPR
No atjaunojamiem energoresursiem saražotās enerģijas īpatsvara pieaugums kopējā bruto enerģijas gala patēriņā	2009	34,3 ²⁸				EM
Pašvaldību infrastruktūras objektu, kas nodrošināti ar atjaunojamiem energoresursiem īpatsvara pieaugums (%)		aptauja				VPR
Vidējais siltumenerģijas patēriņa apkurei samazinājums pašvaldībās kWh/m ² / gadā		aptauja				VPR
Apstiprināto un ieviesto pašvaldību ilgtspējīgas enerģētikas attīstības stratēģiju skaits		aptauja				VPR
Ekoloģiskās pēdas nospiedums (ha uz vienu iedzīvotāju)	2009	3,85 ²⁹				VARAM
Pārstrādāto atkritumu īpatsvara pieaugums (% no savāktajiem atkritumiem gadā)	2008	34 ³⁰				CSP
Revitalizēto degradēto teritoriju skaits		izvērtējums				VPR
Klimata pārmaiņu riska pārvaldīšanas instrumenti integrēti vietējo un reģionālos attīstības plānošanas dokumentos		izvērtējums				VPR
Mazinājies iedzīvotāju skaita krituma temps reģionā līdz valsts vidējiem rādītājiem	2007-2014	-7,51%				VARAM, CSP
Palielinājies reģiona Teritorijas attīstības indekss	2013	-0,793				VARAM
Pieaudzis Vidzemē radīto jaundarbu (izrādes, koncerti, filmas) skaits	2008	294 ³¹				KM
Pieaudzis kultūras pasākumu apmeklējumu skaits gadā uz 100 iedzīvotājiem	2008	227 ³²				KM
Palielinājušies reģiona attīstības centru ietekmes areāli (km ²)		Pētījums				VARAM
Samazinās slikta un ļoti slikta stāvoklī esošo valsts reģionālo	2012	36%				LVC

²³ Vidējā vērtība valstī. Nepieciešami reģiona līmeņa dati

²⁴ Bāzes vērtība aprēķināta viedās specializācijas pētījumā, balstoties uz CSP speciāli sagatavotiem datiem

²⁵ Bāzes vērtība aprēķināta viedās specializācijas pētījumā, balstoties uz CSP speciāli sagatavotiem datiem

²⁶ Vidējā vērtība valstī. Nepieciešami reģiona līmeņa dati.

²⁷ Vidējā vērtība valstī. Nepieciešami reģiona līmeņa dati

²⁸ Vidējā vērtība valstī. Nepieciešami reģiona līmeņa dati

²⁹ Pētījums „Latvijas pilsētu sociāli ekonomiskās attīstības tendences” 2009

³⁰ Vidējā vērtība valstī. Nepieciešami reģiona līmeņa dati

³¹ Vidējā vērtība valstī. Nepieciešami reģiona līmeņa dati

³² Vidējā vērtība valstī. Nepieciešami reģiona līmeņa dati

autoceļu un vietējo valsts autoceļu ar melno segumu garums (%)						
Palielinās iedzīvotāju skaits, kas pārvietojas ar velosipēdu vismaz 1-2 reizes nedēļā		aptauja				VPR
Mainās pasažieru apgrozība sabiedriskajā autotransportā (regulārās satiksmes autobusu milj. pasažierkilometri gadā)	2014	61	57,4	61	67	VPR
Samazinās laika patēriņš ceļā ar sabiedrisko transportu starp reģiona attīstības centriem – palielinās sabiedriskā transporta kursēšanas ātrums (km/h)	2014	49,87	52	55	59	VPR
Stabils valsts un pašvaldību pārklājums ar sabiedrisko transportu reģionā (%) – pieaug iedzīvotāju skaits, kuriem tuvākā sabiedriskā transporta pieturvietā ir līdz 2 km attālumā	2014	59	63	67	70	VPR
iedzīvotājiem pieejamo mobilo pakalpojumu skaits		pētījums				VPR
iedzīvotājiem pieejamo vietējo pakalpojumu komplektu skaits		pētījums				VPR
īstenoto attīstības centru sadarbības projektu skaits		Izvērtējums				VPR
Pilsētu / lauku iedzīvotāju attiecības izmaiņas	2014	43 / 57				CSP
Iedzīvotāju pilsoniskās līdzdalības indeksa pieaugums	2009	7,4 ³³				KM
Amatiermākslas kolektīvu dalībnieku skaits uz 100 iedzīvotājiem	2008	5,6 ³⁴				KM
Palielinās iedzīvotāju īpatsvars, kas izmanto internetu sadarbībai ar valsts un pašvaldību institūcijām	2014	n ³⁵				VPR

³³ Vidējā vērtība valstī. Nepieciešami reģiona līmeņa dati

³⁴ Vidējā vērtība valstī. Nepieciešami reģiona līmeņa dati

³⁵ Vērtības tiek precizētas

05 Rīcības plāns

Skat. atsevišķu dokumentu

06 Pielikumi

1. SASAISTE AR CITIEM ATTĪSTĪBAS PLĀNOŠANAS DOKUMENTIEM

Vidzemes plānošanas reģiona attīstības programmas 2014.-2020.gadam izstrādē, papildus normatīvajos aktos noteiktajam, ņemti vērā arī Eiropas Savienības un nacionāla mēroga plānošanas dokumenti.

Vidzemes plānošanas reģiona attīstības virzieni ir integrēti kopējā attīstības plānošanas sistēmā un saistīti ar esošo starptautiska, nacionāla, reģionāla un vietējā mēroga plānošanas dokumentu prioritārajiem stratēģiskajiem izaicinājumiem un uzstādījumiem:

EIROPAS SAVIENĪBAS PLĀNOŠANAS DOKUMENTI:

Eiropa 2020: Stratēģija gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei

Stratēģija "Eiropa 2020" ir izstrādāta, lai veicinātu izaugsmi, kas ir gudra, pateicoties efektīvākām investīcijām izglītībā, pētniecībā un inovācijā, ilgtspējīga, pateicoties izlēmīgai virzībai uz mazoglekļa ekonomiku, un iekļaujoša, sevišķu uzmanību pievēršot darbvietu izveidei un nabadzības mazināšanai.

Rūpniecība ir ES ekonomikas izaugsmes modeļa prioritāte, kā noteikts stratēģijā "Eiropa 2020". Eiropas rūpniecības konkurētspēja lielā mērā atkarīga no enerģētikas, transporta un komunikācijas infrastruktūras pakalpojumu efektivitātes. Dalībvalstis tiek aicinātas identificēt un novērst šķēršļu transporta un enerģētikas jomā, kas kavē rūpniecības attīstību, kā arī veicināt rūpniecības attīstību, domājot „zaļi”, nodrošinot ieguldījumus oglekļa dioksīda emisiju ierobežošanā, energoefektivitātē un resursu efektīvā izmantošanā.

Inovācijas ir ražīguma, energoefektivitātes, materiālu efektīvas izmantošanas, kvalitatīvāku preču un pakalpojumu, jaunu tirgu izveides galvenā virzītāja. Tādejādi dalībvalstis tiek aicinātas nodrošināt maksimālu sinerģiju un papildinātību tehnoloģiju izmantošanā, veicināt ciešāku koordināciju starp vides tehnoloģiju politikas virzieniem, ieskaitot virzienus, kas veicinātu pieprasījumu, jo īpaši pēc ekoinovācijas.

Stratēģijas centrā ir pieci vērienīgi mērķi nodarbinātības, inovācijas, izglītības, nabadzības izskaušanas, klimata un enerģētikas jomā.

Atbilstoši Latvijas nacionālo reformu programmai „ES 2020” stratēģijas īstenošanai, Latvijas mērķis ir veicināt izaugsmi un nodarbinātību, nodrošinot vidējā termiņā IKP pieauguma tempus 4–5% apmērā un augstu nodarbinātības līmeni 73% apmērā līdz 2020.gadam, attiecīgi Latvija ir noteikusi kvantitatīvos mērķus 2020.gadam „ES 2020” stratēģijas kontekstā:

<i>ES 2020 prioritātes</i>	<i>ES 2020 mērķi</i>	<i>Latvijas nacionālā reformu programmā „ES 2020” stratēģijas īstenošanai izvirzītie mērķi 2020</i>
<i>Gudra izaugsme - uz zināšanām un inovāciju balstītas ekonomikas attīstība</i>	Veikt ieguldījumus pētniecībā un attīstībā 3 % no IKP Skolu nepabeigušo skolēnu īpatsvaru (vecuma grupā 18–24 gadi) nepārsniedz 10% Vismaz 40% jaunākās paaudzes iedzīvotājiem (30–34 gadu vecumā) ir augstākā izglītība	Veikt ieguldījumus pētniecībā un attīstībā 1,5% no IKP Skolu nepabeigušo skolēnu īpatsvaru (vecuma grupā 18–24 gadi) nepārsniedz 10% Vismaz 34–36% jaunākās paaudzes iedzīvotājiem (30–34 gadu vecumā) ir augstākā izglītība
<i>Ilgtspējīga izaugsme - resursu ziņā efektīvākas, videi nekaitīgākas un konkurētspējīgākas ekonomikas veicināšana</i>	Samazināt siltumnīcefekta gāzu (CO ₂) emisijas par 20%, salīdzinot ar 1990.gadu (t.sk. palielināt CO ₂ emisijas samazināšanu par 30%, ja nosacījumi to atļauj) Palielināt atjaunojamo energoresursu īpatsvars enerģijas patēriņā līdz 20% Palielināt energoefektivitāti par 20%	Ierobežot siltumnīcefekta gāzu emisijas nozarēs ārpus ETS tā, lai piegums nepārsniegtu 17% salīdzinot ar 2005.gadu Palielināt atjaunojamās enerģijas īpatsvaru bruto enerģijas galapatēriņā līdz 40% Bruto iekšzemes enerģijas patēriņš 5,37 Mtoe
<i>Integrējoša izaugsme - tādas ekonomikas veicināšana, kurā ir augsts nodarbinātības līmenis un kas nodrošina sociālo un teritoriālo kohēziju</i>	Samazināt nabadzības riskam pakļauto personu skaitu par 20 milj. cilvēku Nodarbinātības līmeni iedzīvotāju grupā no 20 līdz 64 gadiem ir lielāks nekā 75 %.	Samazināt nabadzības vai atstumtības riskam pakļauto personu skaits par 121 000 cilvēku Nodarbinātības līmeni iedzīvotāju grupā no 20 līdz 64 gadiem ir lielāks nekā 73 %.

ES stratēģija Baltijas jūras reģionam

2009.gadā Eiropas Komisija nāca klajā ar ES Stratēģiju Baltijas jūras reģionam. Tās stūrakmeņi ir vērsti uz to, lai šo Eiropas daļu izveidotu par vides ziņā ilgtspējīgu, pārtikušu, pieejamu, pievilcīgu un drošu.

Baltijas jūra reģiona valstis tiek aicinātas veikt ieguldījumus ilgtspējīgas vides pasākumos, samazinot mēslojuma noteci Baltijas jūrā, nodrošināt ciešāku reģiona integrēšanu, palielinot tirdzniecību un nodrošinot mazos un vidējos uzņēmumus ar lielākām iespējām, paaugstināt reģiona drošību un aizsardzību, veicināt reģiona pieejamību un sekmēt iedzīvotāju mobilitāti, kā arī risināt reģiona energoapgādes jautājumus.

ES Stratēģiju Baltijas jūras reģionam ietver četrus galvenos pīlārus:

- Veicināt vides ilgtspēju reģionā;
- Kāpināt reģiona ekonomisko izaugsmi un labklājību;
- Sekmēt reģiona pieejamību un pievilcību;
- Vairot reģiona drošību.

Latvijas definētās prioritātes stratēģijā:

- Enerģētika;
- Konkurētspēja;
- Izglītība, pētniecība, kultūra;
- Vide;
- Sabiedrības drošība.

2012.gadā ES Stratēģijā Baltijas jūras reģionam tika definēti papildus trīs mērķi, kuru sasniegšanai vēlāk tika izstrādāts Rīcības plāns stratēģijas īstenošanai:

1. Glābt jūru (skaidrs ūdens jūrā, bagāta un veselīga augu un dzīvnieku pasaule, tīra un droša kuģošana, labāka sadarbība)
2. Nodrošināt reģiona pieejamību (labi transporta apstākļi, uzticami enerģijas tirgi, saiknes izveidošana starp iedzīvotājiem reģionā, labāka sadarbība pārrobežu noziedzības apkarošanā)
3. Palielināt labklājību (ESSBJR kā līdere vienotā tirgus nostiprināšanā un īstenošanā, ESSBJR kā stratēģijas "Eiropa 2020" īstenošanas veicinātāja, uzlabota Baltijas jūras reģiona konkurētspēja pasaulē, pielāgošanās klimata pārmaiņām, riska novēršana un pārvaldība).

NACIONĀLA MĒROGA PLĀNOŠANAS DOKUMENTI

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija

LR Saeimas 2010.gadā apstiprinātā Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam ir kļuvusi par valsts galveno plānošanas instrumentu ar likuma spēku.

Stratēģijas pamatuzstādījumi ir laimīgs cilvēks labklājīgā valstī, ilgtspējīgs un veselīgs dzīvesveids, radoša, iecietīga un toleranta sabiedrība, sadarbībā radīta konkurētspēja un valsts kā ātrspējas partneris.

Latvija 2030 nosaka septiņas attīstības prioritātes:

- Kultūras telpas attīstība;
- Ilgtermiņa ieguldījumi cilvēkkapitālā;
- Paradigmas maiņa izglītībā;
- Inovatīva un ecoefektīva ekonomika;
- Daba kā nākotnes kapitāls;
- Telpiskās attīstības perspektīva;
- Inovatīva pārvaldība un sabiedrības līdzdalība.

Stratēģijā noteikts, ka Vidzemes attīstības centru funkcionālā tīkla galvenie balsti ir Valmiera kā izglītības, ražošanas un inovāciju centrs un Cēsis kā kultūras un tūrisma centrs. Tās sadarbībā ar Valku, Limbažiem, Madonu, Smilteni, Alūksni, Gulbeni un Balviem veido reģiona izaugsmei nepieciešamo kritisko masu, vienlaikus stiprinot Vidzemes reģiona pievilcīgumu un konkurētspēju. Attīstības centru savstarpējā sadarbība un papildinātība, zināšanu un pieredzes apmaiņa sekmē reģiona inovatīvas uzņēmējdarbības attīstību, kā arī stiprina pārrobežu sadarbību ar Igauniju un Krievijas ziemeļrietumu reģioniem.

Nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centri tiek aicināti izaugsmi virzīt ekonomiskā potenciāla pilnvērtīgai izmantošanai un konkurētspējas celšanai starptautiskā mērogā, t.sk. zinātnes un pētniecības attīstībai, ekonomikas intelektualizācijai, tehnoloģiskās izcilības nodrošināšanai. Reģionālas nozīmes attīstības centru sekmīgai attīstībai ir jāizmanto to izaugsmes priekšrocības, jāveicina individuālu profilu (specializācijas) un unikālu kompetenču attīstība, vienlaikus paaugstinot cilvēkresursu, institucionālo un infrastruktūras kapacitāti. Papildus gan nacionālas, gan reģionālas nozīmes attīstības centros izaugsme jāvirza uz pievilcīgas un kvalitatīvas dzīves vides veidošanu, sekmējot darba vietu un plaša un daudzveidīga pakalpojumu klāsta nodrošināšanu pilsētu un apkārtējo teritoriju iedzīvotājiem.

Novadu nozīmes attīstības centri tiek aicināti nodrošināt visa veida infrastruktūras attīstību un tās kvalitātes uzlabošanu, pamata (izglītības, veselības, sociālo u.c.) pakalpojumu un kvalitatīvu mājokļu pieejamību, kultūras un brīvā laika pavadīšanas iespējas, kā arī uzņēmējdarbības aktivitāti, radot darba iespējas iedzīvotājiem, tostarp attīstības centram piegulošajās lauku teritorijās.

Lauku teritoriju attīstībai pilsētas un lauki tiek aicināti stiprināt sadarbības saites nodrošinot pakalpojumu (izglītības, veselības, sociālos, kultūras, izklaides u.c.) un darba vietu pieejamību un sasniedzamību lauku iedzīvotājiem, kā arī rekreācijas un dzīvošanas iespējas pilsētas iedzīvotājiem, attīstot kvalitatīvu un savstarpēji savienojamu transporta infrastruktūru, īpaši uzlabojot ceļu kvalitāti, elektroniskos sakarus un sabiedrisko infrastruktūru, tā radot dzīvošanai pievilcīgu vidi lauku teritorijās.

<i>LIAS 2030 Prioritāte</i>	<i>LIAS 2030 attīstības virziens</i>
<i>Kultūras telpas attīstība</i>	Kultūras telpas saglabāšana, mijiedarbība un bagātināšana
<i>Ilgtermiņa ieguldījumi cilvēkkapitālā</i>	Cilvēkkapitāla bāzes vērtība un produktivitāte Iespēju vienlīdzība un vidusslāņa veidošanās
<i>Paradīgas maiņa izglītībā</i>	Kvalitatīva un pieejama izglītība mūža garumā
<i>Inovatīva un ekoeftīva ekonomika</i>	Masveida jaunrade un inovācija Atjaunojama un droša enerģija
<i>Daba kā nākotnes kapitāls</i>	Dabas vērtību un pakalpojumu ilgtspējīga apsaimniekošana
<i>Telpiskās attīstības perspektīva</i>	Sasniedzamības uzlabošana Apdzīvojums Nacionālo interešu telpas
<i>Inovatīva pārvaldība un sabiedrības līdzdalība</i>	Sociālā kapitāla vērtības pieaugums

Nacionālais attīstības plāns 2014.-2020.gadam

Nacionālais attīstības plāns 2014. – 2020. gadam" (NAP2020) ir hierarhiski augstākais nacionāla līmeņa vidēja termiņa plānošanas dokuments. NAP2020 ir cieši saistīts ar "Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģiju līdz 2030.gadam" (Latvija2030) un "Nacionālo reformu programmu stratēģijas "ES2020" īstenošanai"

Nacionālais attīstības plāns 2014.–2020. gadam (NAP 2020), kas tika apstiprināts 2012.gadā ir hierarhiski augstākais nacionāla līmeņa vidēja termiņa plānošanas dokuments Latvijā. NAP 2020 vadmotīvs ir "Ekonomikas izrāviens" un tas nosaka trīs savstarpēji atbalstošas attīstības prioritātes ar būtiskākajiem rīcības virzieniem un uzdevumiem mērķu sasniegšanai:

- Tautas saimniecības izaugsme;
- Cilvēka drošumspēja;
- Izaugsmi atbalstošas teritorijas.

NAP 2020 prioritāte "Izaugsmi atbalstošas teritorijas" nosaka, ka Latvijas reģionos joprojām ir liels neizmantots tautas saimniecības izaugsmes potenciāls un tās ir prasmes un uzņēmējspējas, kas jāapvieno ar pieejamajiem resursiem. Prasmīgi izmantojot šo potenciālu, varēs veikt "ekonomikas izrāvienu" gan mājāsaimniecībās, gan katrā pašvaldībā, arī valstī kopumā. Svarīgs nosacījums cilvēkresursu attīstībai ir kvalitatīva dzīves telpa, sakopta un radoša dzīves vide, kas piesaista radošus un inovatīvus cilvēkus. Pretstatā pašreizējai monocentriskajai apdzīvojuma

struktūrai jāattīsta līdzsvarota policentriska pieeja, ko veido savstarpēji pakārtoti un dažādos līmeņos saistīti attīstības centri, kuriem tiek sniegts atbalsts uzņēmējdarbības, transporta, publisko pakalpojumu sniegšanas un tūrisma infrastruktūras pilnveidošanai, izmantojot integrētu teritoriālu pieeju (pilsētvide). Teritoriālā attīstība jāfokuss uz nelabvēlīgo atšķirību mazināšanu gan starp reģioniem, gan pašu reģionu ietvaros. Attīstot pilsētu–lauku partnerību, būs iespējams nodrošināt iedzīvotājiem līdzvērtīgākus dzīves un darba apstākļus, pieeju pakalpojumiem un mobilitāti. Uzņēmējdarbības attīstība ikvienā apdzīvotajā vietā ir priekšnoteikums teritorijas ilgtspējīgai izaugsmei, tādēļ lielākā daļa resursu jānovirza ekonomiskās aktivitātes stimulēšanai. Efektīvi jāizmanto esošie resursi, vienlaikus atjaunojot novadu kultūrvēsturisko mantojumu, aktivizējot kultūras dzīvi, izveidot kvalitatīvu dzīves telpu un uzņēmējdarbībai pievilcīgu vidi, un veicinot tūrisma attīstību. Tādēļ ir jāpielieto visi pieejamie valsts un pašvaldību ietekmes instrumenti, lai atbalstītu tos, kas ražo un sniedz pakalpojumus, un ar ekonomikas instrumentiem ierobežotu tos, kas šos resursus neizmanto efektīvi un ilgtspējīgi.

<i>NAP prioritāte</i>	<i>NAP rīcības virzieni</i>
<i>Cilvēka drošumspēja</i>	<ul style="list-style-type: none"> Cienīgs darbs Stabili pamati tautas ataudzei Kompetenču attīstība Vesels un darbspējīgs cilvēks Cilvēku sadarbība, kultūra un pilsoniskā līdzdalība kā piederības Latvijai pamats
<i>Tautas saimniecības izaugsme</i>	<ul style="list-style-type: none"> Augsttražīga un eksportspējīga ražošana un starptautiski konkurētspējīgi pakalpojumi Izcila uzņēmējdarbības vide Attīstīta pētniecība, inovācija un augstākā izglītība Energoefektivitāte un enerģijas ražošana
<i>Izaugsmi atbalstošas teritorijas</i>	<ul style="list-style-type: none"> Ekonomiskās aktivitātes veicināšana reģionos – teritoriju potenciāla izmantošana Pakalpojumu pieejamība līdzvērtīgāku darba iespēju un dzīves apstākļu radīšanai Dabas un kultūras kapitāla ilgtspējīga apsaimniekošana

Reģionālās politikas pamatnostādnes 2013.-2019.gadam

Reģionālās politikas pamatnostādnes ir vidēja termiņa politikas plānošanas dokuments, kas nosaka Latvijas reģionālo politiku un ir Latvija 2030 noteiktās Telpiskās attīstības perspektīvas ieviešanas dokuments, kas paredz konkrētus rīcības virzienus un uzdevumus vidējā termiņā un detalizē NAP 2020 uzstādījumus, rīcības virzienus un uzdevumus. Pamatnostādnes ir noteiktas jautājumu grupas/pasākumi, kas risināmi vietējā vai reģionālā līmenī (caur pašvaldību un plānošanas reģionu attīstības programmām un reģionālās attīstības atbalsta pasākumiem, kā arī atsevišķiem nozaru politiku atbalsta pasākumiem), lai īstenotu reģionālo politiku un tie ir šādi:

- atšķirību mazināšana;
- pakalpojumu nodrošināšanai (pakalpojumu „grozs”);
- pašvaldību sadarbība, kā arī pašvaldību un uzņēmēju un pašvaldību un NVO sadarbība pakalpojumu un darba vietu nodrošināšanā, risinot kopīgus jautājumus/problēmas;
- pašvaldību un reģionālā līmeņa funkcijas, kas noteiktas normatīvajos aktos.

Realizējot reģionālo politiku, ir paredzēts veicināt ekonomiskās aktivitātes pieaugumu reģionos (t.sk. uzņēmējdarbības atbalsta infrastruktūras attīstība, investoru piesaiste un darbavietu radīšana), uzlabot attīstības centru sasniedzamību (t.sk. valsts autoceļu stāvoklis un sabiedriskā transporta nodrošinājums reģionu iedzīvotājiem), veicināt Rīgas starptautiskā konkurētspēju, veicināt ekonomiskās aktivitātes pieaugumu specifiskajās mērķteritorijās (Baltijas jūras piekraste un Austrumu pierobeža), palielināt iedzīvotāju apmierinātību ar pakalpojumu kvalitāti un pieejamību, sekmēt investoru piesaisti un inovatīvas uzņēmējdarbības attīstību pašvaldībās un reģionos, palielināt pašvaldību finansiālo rīcībspēju, palielināt pašvaldību lomu demogrāfiskās situācijas uzlabošanā vietējā līmenī un palielināt pieejamās statistikas bāzi Latvijas teritoriālajā iedalījumā.

Reģionālās politikas ilgtermiņa mērķi, kas sasniedzami līdz 2030.gadam (atbilstoši Latvija 2030):

1. Radīt līdzvērtīgus dzīves un darba apstākļus visiem iedzīvotājiem, neatkarīgi no dzīves vietas, sekmējot uzņēmējdarbību reģionos, attīstot kvalitatīvu transporta un komunikāciju infrastruktūru un publiskos pakalpojumus;

2. Stiprināt Latvijas un tās reģionu starptautisko konkurētspēju, palielinot Rīgas kā Ziemeļeiropas metropoles un citu valsts lielāko pilsētu starptautisko lomu.

Reģionālās politikas vidēja termiņa mērķi un rīcības virzieni:

<i>Reģionālās politikas vidēja termiņa mērķi</i>	<i>Reģionālās politikas rīcības virzieni</i>
<i>Sekmēt teritorijās uzņēmējdarbības attīstību un darbavietu radīšanu, veicināt darbavietu un pakalpojumu sasniegšanu, kā arī uzlabot pakalpojumu kvalitāti un pieejamību</i>	Izstrādāt un īstenot investīciju atbalsta pasākumus reģionālās politikas mērķteritorijām (Starptautiskas, nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centri; Lauku attīstības telpa; Rīgas metropoles areāls, Baltijas jūras piekraste; Austrumu pierobeža)
<i>Stiprināt reģionu un pašvaldību rīcības spēju un lomu savas teritorijas attīstības veicināšanā</i>	Paaugstināt pašvaldību un plānošanas reģionu lomu uzņēmējdarbības veicināšanā un uzlabot uzņēmējdarbības vidi pašvaldībās; <ul style="list-style-type: none"> - Palielināt pašvaldību finansiālo rīcības spēju (pašvaldību finanšu pilnveidošana); - Palielināt pašvaldību lomu demogrāfiskās situācijas uzlabošanā vietējā līmenī; - Paplašināt teritoriālās statistikas klāstu un ieguves iespējas

Vidzemes plānošanas reģiona attīstības programmas rīcības plāna sasaiste ar Eiropas Savienības un nacionāla mēroga attīstības plānošanas dokumentiem

Prioritāte	1.1.: Darba tirgus prasmju un uzņēmējspējas attīstība	2.1.: Veselība	2.2.: Sociālā drošība	3.1.: Tematiskie tīklojumi un zināšanu pārnese	3.2.: Efektīva uzņēmējdarbības atbalsta sistēma	4.1.: Ilgtspējīga energosistēma	4.2.: Dabas kapitāla ilgtspējīga apsaimniekošana	5.1.: Sabiedriskais transports un ceļi	6.1.: Ilgtspējīga un pievilcīga dzīves vide	6.2.: Iesaistoša kultūrvide
Mērķis	1.1.1. Paaugstināt iedzīvotāju nodarbinātību 1.1.2. Veicināt darba tirgus un izglītības ciešāku sasaisti	2.1.1. Uzlabot iedzīvotāju veselību ietekmējošos paradumus 2.1.2. Uzlabot veselības un sociālo pakalpojumu pieejamību	2.2.1. Uzlabot veselības un sociālo pakalpojumu pieejamību	3.1.1. Pilnveidot uzņēmējdarbības un inovāciju vidi 3.1.2. Paaugstināt uzņēmumu konkurētspēju vietējos un starptautiskos tirgos	3.2.1. Uzlabot uzņēmējdarbības atbalsta instrumentu pieejamību	4.1.1. Uzlabot energojautājumu pārvaldību 4.1.2. Palielināt energoefektivitāti un atjaunojamo energoresursu izmantošanu	4.2.1. Pilnveidot dabas kapitāla apsaimniekošanu	5.1.1. Paaugstināt iedzīvotāju mobilitāti 5.1.2. Uzlabot sabiedriskā transporta sasniedzamību un ātrumu	6.1.1. Uzlabot dzīves vides kvalitāti	6.2.1. Palielināt iedzīvotāju pilsonisko līdzdalību procesos reģionā 6.2.2. Veidot labvēlīgu vidi jaunu kultūras vērtību radīšanai, mantoto kultūras vērtību saglabāšanai un pieejamībai
Rīcības virzieni	1.1.1. Izglītības, prasmju un mūžizglītības piedāvājuma atbilstība darba tirgus prasībām 1.1.2. Nodarbinātība un darbaspēka mobilitāte 2.1.1. Veselības un slimību profilakses pakalpojumu pieejamība 2.1.2. Veselīgs dzīves veids 2.1.3. Jaunu pakalpojumu attīstība	2.2.1. Sociālo pakalpojumu pieejamība 2.2.2. Iedzīvotāju drošumspeja un vienlīdzīgas iespējas 3.1.1. Uzņēmējdarbības vides iedzīvotāju koordinācija un zināšanu pārnese 3.1.2. Uzņēmēju tematiskie un starptautiskie tīklojumi 3.1.3. Reģiona stratēģiskās partnerības 3.2.1. Aktīvais teminorogiju, pakalpojumu un produktu virzībai tirgū 3.2.2. Uzņēmējdarbības atbalsta infrastruktūra 3.2.3. Attālinātā darba atbalsta risinājumi 3.2.4. Sociālā uzņēmējdarbība un sociālās inovācijas	4.1.1. Efektīva energoplaņošana 4.1.2. Energoefektivitātes paaugstināšana 4.2.1. Vietējo resursu efektīva un atkārtota izmantošana 4.2.2. Degradēto teritoriju pārvaldība 4.2.3. Reģiona adaptācija klimata pārmaiņām 4.2.4. Dabas kapitāla pārvaldība reģionā	5.1.1. Labāka reģiona iekšējā sasaiste un sasaiste ar Eiropas komunikāciju tīklu elementiem 5.1.2. Reģiona iedzīvotāju mobilitāte 6.1.1. Izmantot Vidzemes ainavu potenciālu 6.1.2. Dzīves kvalitātes uzlabošana lauku teritorijās 6.1.3. Līdzsvarota apdzīvotuma struktūra 6.2.1. Reģiona kultūras un dabas kapitāls 6.2.2. Stipra un vienota kopiena						
ES 2020										
N.p.k.	Prioritāte									
1	Gudra izaugsme									
2	Ilgtspējīga izaugsme									
3	Integrējoša izaugsme									
ES stratēģija Baltijas jūras reģionam										
N.p.k.	Mērķi									
1	Glābt jūru									
2	Nodrošināt reģiona pieejamību									
3	Palielināt labklājību									
Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija										
N.p.k.	Prioritāte									
1	Kultūras telpas attīstība									
2	Ilgtermiņa ieguldījumi cilvēkkapitālā									
3	Paradigmas maiņa izglītībā									
4	Inovātīva un ekoeftīva ekonomika									
5	Daba kā nākotnes kapitāls									
6	Telpiskās attīstības perspektīva									

Prioritāte	1.1.: Darba tirgus prasmju un uzņēmējspējas attīstība	2.1.: Veselība	2.2.: Sociālā drošība	3.1.: Tematiskie tīklojumi un zināšanu pārnese	3.2.: Efektīva uzņēmējdarbības atbalsta sistēma	4.1.: Ilgtspējīga energosistēma	4.2.: Dabas kapitāla ilgtspējīga apsaimniekošana	5.1.: Sabiedriskais transports un ceļi	6.1.: Ilgtspējīga un pievilcīga dzīves vide	6.2.: Iesaistoša kultūrvide
Mērķis	1.1.1. Paaugstināt iedzīvotāju nodarbinātību 1.1.2. Veicināt darba tirgus un izglītības ciešāku sasaisti	2.1.1. Uzlabot iedzīvotāju veselību ietekmējošos paradumus 2.1.2. Uzlabot veselības un sociālo pakalpojumu pieejamību	2.2.1. Uzlabot veselības un sociālo pakalpojumu pieejamību	3.1.1. Pilnveidot uzņēmējdarbības un inovāciju vidi 3.1.2. Paaugstināt uzņēmumu konkurētspēju vietējos un starptautiskos tirgos	3.2.1. Uzlabot uzņēmējdarbības atbalsta instrumentu pieejamību	4.1.1. Uzlabot energojautājumu pārvaldību 4.1.2. Palielināt energoefektivitāti un atjaunojamo energoresursu izmantošanu	4.2.1. Pilnveidot dabas kapitāla apsaimniekošanu	5.1.1. Paaugstināt iedzīvotāju mobilitāti 5.1.2. Uzlabot sabiedriskā transporta sasniedzamību un ātrumu	6.1.1. Uzlabot dzīves vides kvalitāti	6.2.1. Palielināt iedzīvotāju pilsonisko līdzdalību pārvaldības procesos reģionā 6.2.2. Veidot labvēlīgu vidi jaunu kultūras vērtību radīšanai, mantoto kultūras vērtību saglabāšanai un pieejamībai
Rīcības virzieni	1.1.1. Izglītības, prasmju un mūžizglītības piedāvājuma atbilstība darba tirgus prasībām 1.1.2. Nodarbinātība un darbaspēka mobilitāte 2.1.1. Veselības un slimību profilakses pakalpojumu pieejamība 2.1.2. Veselīgs dzīves veids 2.1.3. Jaunu pakalpojumu attīstība	2.2.1. Sociālo pakalpojumu pieejamība	2.2.2. Iedzīvotāju drošumspeja un vienlīdzīgas iespējas 3.1.1. Uzņēmējdarbības vides jaūtājumu koordinācija un zināšanu nānese 3.1.2. Uzņēmēju tematiskie un starptautiskie tīklojumi 3.1.3. Reģiona stratēģiskās partnerības 3.2.1. Atvairis tehnoloģiju, pakalpojumu un produktu virzībai tirgū 3.2.2. Uzņēmējdarbības atbalsta infrastruktūra 3.2.3. Attālinātā darba atbalsta risinājumi 3.2.4. Sociālā uzņēmējdarbība un sociālās inovācijas	4.1.1. Efektīva energoplaņošana 4.1.2. Energoefektivitātes paaugstināšana	4.2.1. Vietējo resursu efektīva un atkārtota izmantošana 4.2.2. Degradēto teritoriju pārvaldība 4.2.3. Reģiona adaptācija klimata pārmaiņām 4.2.4. Dabas kapitāla pārvaldība reģionā	5.1.1. Labāka reģiona iekšējā sasaiste un sasaiste ar Eiropas komunikāciju tīklu elementiem 5.1.2. Reģiona iedzīvotāju mobilitāte	6.1.1. Izmantot Vidzemes ainavu potenciālu 6.1.2. Dzīves kvalitātes uzlabošana lauku teritorijās 6.1.3. Līdzsvarota apdzīvotuma struktūra 6.2.1. Reģiona kultūras un dabas kapitāls 6.2.2. Stipra un vienota kopiena			
7	Inovācija pārvaldība un sabiedrības līdzdalība									
Nacionālais attīstības plāns 2014.-2020.gadam										
N.p.k.	Prioritāte									
1	Cilvēka drošumspeja									
2	Tautas saimniecības izaugsme									
3	Izaugsmi atbalstošas teritorijas									
Reģionālās politikas pamatnostādnes 2013.-2019.gadam										
N.p.k.	Mērķi									
1	Sekmēt teritorijās uzņēmējdarbības attīstību un darbavietu radīšanu, veicināt darbavietu un pakalpojumu sasniedzamību, kā arī uzlabot pakalpojumu kvalitāti un pieejamību									
2	Stiprināt reģionu un pašvaldību rīcībspēju un lomu savas teritorijas attīstības veicināšanā									

SASAISTE AR VIDZEMES PLĀNOŠANAS REĢIONA PAŠVALDĪBU TERITORIJAS ATTĪSTĪBAS PLĀNOŠANAS DOKUMENTIEM

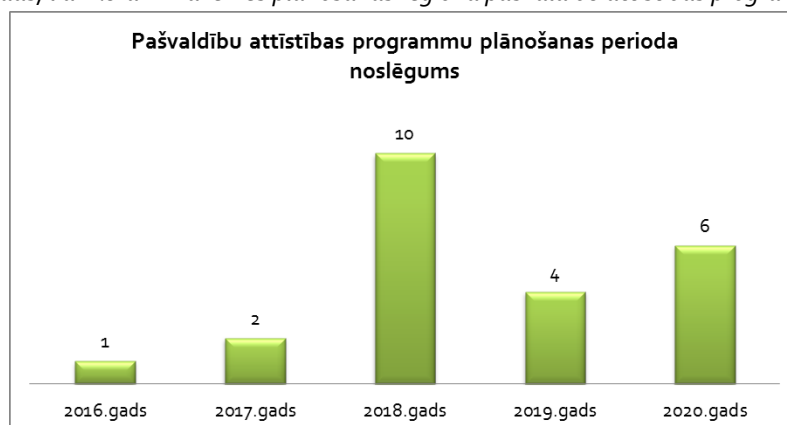
Vidzemes plānošanas reģiona attīstības programmas 2014.-2020.gadam izstrāde ir veikta integrēti ar reģiona pašvaldību vidējtermiņa stratēģiskajiem uzstādījumiem, nodrošinot vietēja un reģionāla līmeņa attīstības plānošanas sasaisti.

Vidzemes plānošanas reģiona teritorija kopumā aptver 26 pašvaldības, no kurām 25 ir novadi un viena republikas pilsēta. Visām teritorijām, izņemot trijām, ir izstrādātas un spēkā esošas attīstības programmas. Kopumā no 23 spēkā esošām pašvaldību attīstības programmām, sešos gadījumos minēto programmu plānošanas periods atbilst Eiropas un nacionāla mēroga vidējtermiņa plānošanas periodam (2014.-2020.gadam), citos gadījumos vidējtermiņa plānošanas periodi noslēdzas pirms 2020.gada.

Vidzemes plānošanas reģiona pašvaldību attīstības programmas

Alūksnes novada attīstības programma 2011.-2017.gadam	Madonas novada attīstības programma 2013.-2020. gadiem
Amatas novada attīstības programma 2013.-2019.gadam	Mazsalacas novada attīstības programma 2012. – 2018.
Apes novada attīstības programma 2014.-2020. gadam	Naukšēnu novada attīstības programma 2012. – 2018. gadam
Beverīnas novada integrētā attīstības programma 2012.-2018. gadam	Pārgaujas novada attīstības programma 2013.-2019.gadam
Burtnieku novada attīstības programma 2012.-2018.gadam	(Priekšu novads) -
Cēsu novada attīstības programma 2013. – 2019.gadam	Raunas novada attīstības programma 2014.-2020. gadam
Cesvaines novada attīstības programma 2012.- 2018. gadam	Rūjienas novada attīstības programma 2012. – 2018. gadam
Ērgļu novada attīstības programma 2013.-2019.gadam	Smiltenes novada attīstības programma 2012.-2018. gadam
Gulbenes novada integrētās attīstības programma 2011. - 2017.gadam	Strenču novada attīstības programma 2013.-2020.gadam
Jaunpiebalgas novada attīstības programma 2014. - 2020.gadam	Valkas novada attīstības programma 2010.-2016.gadam
Kocēnu novada attīstības programmas 2014. - 2020. gadam (pirmā redakcija)	(Valmieras pilsēta) -
Līgatnes novada attīstības programma 2012.-2018.gadam	Varakļānu novada attīstības programma 2014.-2020.gadam
Lubānas novada integrētās attīstības programma 2012.–2018. gada	Vecpiebalgas novada attīstības programma 2012.– 2018.gadam

Gads, līdz kuram Vidzemes plānošanas reģiona pašvaldību attīstības programmas ir spēkā esošas

Pašvaldību attīstības programmu izstrādē ir izmantotas atšķirīgas plānošanas pieejas attiecībā uz stratēģisko mērķu, vidējtermiņa prioritāšu un rīcības virzienu definēšanu un to hierarhiju kopējā plānošanas ietvarā, atsevišķos dokumentos prioritātes nav izvirzītas un noformulētas veiksmīgi, jo tās neatspoguļo atbilstošās rīcības. Ņemot vērā iepriekš minēto, vērtējot pašvaldību attīstības programmu sasaisti ar plānošanas reģiona attīstības programmu, savstarpēji tiek salīdzināti gan mērķi, gan prioritātes, gan rīcību virzieni. Atšķirīgā

plānošanas metodika un atspoguļošanas sistēma starp reģiona pašvaldībām pamato nepieciešamību pēc plānošanas reģiona lomas stiprināšanu attīstības plānošanas dokumentu vienotas metodikas ieviešanā un plānošanas koordinēšanā, veicinot zināšanu un pieredzes apmaiņu starp pašvaldībām.

Kopumā Vidzemes plānošanas reģiona pašvaldību attīstības prioritātes ir savstarpēji saistītas ar reģiona vidējtermiņa prioritātēm, pašvaldībām ir raksturīgs plašs rīcības virzienu klāsts. Turpinājumā īsi tiek raksturota katras Vidzemes plānošanas reģiona vidējtermiņa prioritātes sasaiste ar pašvaldību stratēģiskajiem uzstādījumiem:

AP1.1. - *Darba tirgus prasmju un uzņēmējspējas attīstība* – pašvaldības galvenokārt akcentējušas kvalitatīvas izglītības pieejamību mūža garumā un nodarbinātības veicināšanu ar konkurētspējīgas izglītības palīdzību;

AP2.1. – *Veselība* - pašvaldības galvenokārt akcentējušas veselības aprūpes pakalpojumu kvalitātes un pieejamības veicināšanu, mazāk veselību veicinošās aktivitātes un profilakses pasākumus.

AP2.2. – *Sociālā drošība* - pašvaldības galvenokārt akcentējušas sociālo pakalpojumu pieejamības nodrošināšanu un kvalitātes celšanu, mazāk ir akcentēti sociālās iekļaušanas jautājumi un pāreja uz alternatīviem sociāliem pakalpojumiem.

AP3.1. - *Tematiskie tīklojumi un zināšanu pārnese* - un AP3.2. - *Efektīva uzņēmējdarbības atbalsta sistēma* - pašvaldības galvenokārt akcentējušas uzņēmējdarbības infrastruktūras attīstību, pievilcīgas un atbalstošas vides veidošanu jaunu uzņēmēju piesaistei, uzņēmēju konkurētspējas veicināšanu, tūrisma kā uzņēmējdarbības nozares attīstību Vidzemes reģionā. Atsevišķos gadījumos, taču mazāk ir akcentēti zināšanu pārneses un sadarbības jautājumi. Prioritātēs tikpat kā nav atspoguļoti sociālās uzņēmējdarbības un attālināta darba jautājumi.

AP4.1. - *Ilgspējīga energosistēma* - pašvaldības galvenokārt akcentējušas ēku energoefektivitātes paaugstināšanu, īpaši attiecībā uz izglītības iestādēm, kā arī komunālās saimniecības sakārtošanu. Mazāk, taču akcentēta arī pāreja uz atjaunojamiem energoresursiem.

AP4.2. - *Dabas kapitāla ilgtspējīga apsaimniekošana* - pašvaldības galvenokārt akcentējušas dabas resursu saglabāšanu un vides ilgtspējīgu apsaimniekošanu, īpašu uzmanību pievēršot atkritumu saimniecības pilnveidei. Maz pašvaldību prioritātēs atspoguļota zaļo iepirkumu aktualizācija, preventīvi pasākumi adaptācijai klimatu pārmaiņām un rīcībām ārkārtas situācijās.

AP5.1. - *Sabiedriskais transports un autoceļi* - pašvaldības galvenokārt akcentējušas transporta infrastruktūras sakārtošanu, kas ietver autoceļu asfaltēšanu un esošās segas rekonstrukciju, mazāk akcentēta sabiedriskā transporta sistēmas un iedzīvotāju mobilitātes uzlabošana. Praktiski nav izvirzīti sasniedzamības mērķi un transporta sistēmas kvalitatīvie rādītāji.

AP.6.1. – *Ilgspējīga un pievilcīga dzīves vide* - pašvaldības galvenokārt akcentējušas ilgtspējīgas vides apsaimniekošanu, vides labiekārtošanu un mājokļu pieejamības jautājumus, ģimenēm un bērniem labvēlīgas, drošas un pievilcīgas dzīves vides radīšanu.

AP6.2. - *Iesaistoša kultūrvide* - pašvaldības galvenokārt akcentējušas kultūrvēsturiskā un dabas mantojuma saglabāšanu un attīstību, kultūrtelpas attīstību, sociāli un sabiedriski aktīvas un atbildīgas sabiedrības veidošanu.

Vairākas reģiona pašvaldības akcentējušas arī efektīvas pārvaldes veidošanu un pašvaldības kapacitātes celšanu.